

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1.50

Z obsahu

Mladí lidé se dívají na svět

Vít Nejedlý

Populační a sociální přesuny na vesnici

Bohumil Sekla

Tragedie z války zrozená

Josef Träger

Kratochvílový Prameny

Bohumil Polan

Autorita či svoboda?

Masaryk hovoří s Ludwigem

— Jednáte s lidmi dnes jinak, ptal jsem se, než v době svého působení víc teoretického? A vidáte teď jiné lidi?

»V politice je znalost lidí naprosto nezbytná; hlavně vůdci musí vědět, s kým jednají, musí si vybírat správné podvůdce a přidělovat jim úkoly podle jejich povahy. Mluvil jsem o významu lásky k bližnímu v politice; v praxi to znamená znát lidi a sebe, poměry jednotlivců i celku — jak můžeme bližnímu pomáhat, neznáme-li lidi, nemáme-li zkušenosti, nejsme-li obratní? Znal jsem velmi dobrého člověka, který se hodně napsal o požadavku filantropie, ale nepřišel na to, že jeho dobrý známý, s kterým se velmi často stýkal, umírá skoro hladu. Humánní politika vyžaduje také mít trpělivost, protože ve veřejném životě demokratické republiky je mnoho hlav, a z nich přece jich víc dobře myslí. Opravdová tolerance je ctností demokracie. Dřív jsem často říkával: nelhat a nekrást; teď k tomu připojuju třetí: mít kuráž! Ve Vídni, na Josefském náměstí, je na bráně nápis: *Justitia regnorum fundamentum!* Videňáci to překládají: *Just regnet's aufs Fundament!* Ale žádnému dešti se nepodařilo spláchnout tuto správnou formulku!«

Smáli jsme se, a já jsem začal o tom, jak dovede najít lidi, kteří mu zprostředkují pravé mínění lidu.

»V tom musím spoléhat sám na sebe. Pozoruju lidi všude a pozoruju, co se děje; a slyším, co o tom říkají jiní. Noviny, ty čtu denně, nejdůležitější listy stran. Dostávám denně zprávy ministrů a nejrozmanitějších úřadů, vyslanců a konsulů, a z toho ze všeho si dělám svůj úsudek o situaci doma i v cizině.«

— Četl jsem vaše moto: „Pravda vítězí!“. To je naděje, víra. Je také devise pro to, jak jednat s lidmi?

»Já mám jen jedno pravidlo: být k svým bližním upřímný. Staré úsloví strácím: *Mundus vult decipi, ergo ne decipiamur!*«

Studentské demonstrace umožnily pohled do duše části studentské mládeže. Po převratu se větší část studentstva klonila k socialistickým stranám. Dnes tomu tak není. Svědčí o tom volby v jednotlivých fakultních spolecích. Svědčí o tom i poslední studentské demonstrace. Socialistické strany by se měly ptát, jak se to stalo, že se studentstvo, které se před lety klonilo k socialistickým stranám, odklání od socialistických stran a přiklání se k stranám pravicovým. Ostatně nejde jen o mládež studentskou. Určitý nezájem socialistických stran na studentstvu bylo by možno konec konců pochopit, ne ovšem schvalovat. Ale socialistické strany nedovedou získat ani dělnické mládeže tolik, kolik by získat mohly a měly. Počet organizované mládeže v socialistických stranách není úměrný celkovému počtu příslušníků. Socialistické strany trpí jakousi apriorní vírou, že mládež je pokroková a že tak dříve či později spojí svůj osud s osudem socialistických stran. Tento názor o apriorní pokrokovosti mládeže, studentské i nestudentské, jest bludem, který se zřetelně ukázal při posledních studentských demonstracích, bludem, na který socialistické strany doplácely a doplácet budou, nepůjdou-li lépe než dosud k mládeži. Podívejte se na Hlinku! Má kolem sebe mládež, mládež dosti početnou a aktivní. Podívejte se, jak si agrárníci všimají své mládeže, jak celá první garnitura agrárníků vyrukuje, když má agrární mládež své porady. Naproti tomu socialistická mládež zná některé své politiky jenom z fotografií a z letmých zdravic, které se po několika slovech končí omluvou, že X. Y. jest volán neodkladně někam jinam. Jsou pravicoví politikové, kteří mají velmi živý styk s mládeží, kdežto socialistické strany se domnívají, že stačí přenechat-li se celá věc sekretariátu, který zařídí potřebné. Sekretariáty si pak pleťou problém mládeže se snahou o organizaci poslušné mládeže, která by věřila všemu, co se jí k věření předkládá. Socialističtí politikové mají děti, ale jen zřídka je vidíte v organizacích mládeže. Socialistické strany si prostě neví-mají mládeže tak, jako by to bylo potřeba. Levici si tu nevíštiná, co dělá pravice a protože je pravice čípevnější, zůstávají socialisté vzadu.

V. G.

A 90

C 49

Čin

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Z obsahu

O nedostatku kapitálu

Jaroslav Nebesář

Trýzeň dravých duší

Jan Šnobl

Na vlnách SFIO

Jiří Stolz

Mladí se dívají na divadlo

E. F. Burian

Idea tiskového práva

František Fajfr

Lidé sice nepřestali tvrdit, že řád ve společnosti existuje přirozeně nebo že pro společnost platí, ale ti, kdož mají moc a jímž dosavadní uspořádání společnosti svědčí, dobře vědí, že se jakékoli rozdělení moci, poslušnosti, autority, práce a požitků musí provádět a udržovat velmi složitými duchovními a násilnými prostředky. Víra v nemožnost dlouhého trvání nepřirozených nebo nesprávných odchylek od domnělého Řádu je příliš malá a jest jen útěchou lidí slabých nebo výpomocí lidí mimořádně klidných neřku-li pohodlných. Jedním z prostředků, jimiž se zabezpečuje i kritiku skutečný společenský řád, je tisk.

Tisk je ovšem také součástí daného řádu společenského. Jest jeho výrazem a produktem. Novináři a spisovatelé vymysleli rčení, že je tisk sedmou velmocí. Vskutku jeho vliv na společnost je omezený tak, jako je omezen vliv části na celek a vliv produktu na původce. Jeho tvořivé a uchovávací působení na celek je regulováno právním řádem, to jest jinou složkou téhož celku, která je právě tak výtvořem i tvůrcem. Vše spolu souvisí ve společnosti. Mezi tiskem, právním řádem a společností je vzájemné napětí, soudělné i bojovné. Je otázkou teoretiků státovědeckých a politických vyjádřit tyto vztahy nějakou obecnou ideou.

Před několika lety upozornil Jaroslav Stránský (ve Vědecké ročence právnické fakulty Masarykovy university, VII, 1928, strana 187) na to, že tiskové právo postrádá dosud ideové orientace, že nemá regulativní ideje účelové. Tím patrně myslil, že si tiskové právo dosud nezodpovědělo otázku, k čemu tisk vlastně jest, o jakou společenskou hodnotu běží ve věcech tiskových, jejíž ochrana a podpora má být tiskovým právem ustálena. Stránský vytýká také, že dosud nebyla funkce novin v soudobém životě jednotlivce a národa ani eticky zhodnocena ani sociologicky určena. Spatřuje pak ideu tiskového práva — to jest účel a smysl tisku — v pravdivosti veřejného mínění. Právní řád této pravdivosti veřejného mínění propůjčuje svou ochranou a podporou hodnotu právního statku. Myšlenku Stránského přijímá a dále rozvádí i Hrabánek v nedávno vyšlém spisu Soustava československého práva tiskového (nákladem Orbisu). Tu podrobněji a soustavněji probírá i prostředky, jimiž má být pravdivost veřejného mínění zabezpečena právně. Upozornili jsme na Hrabánkův spis a na jeho právnické a literární přednosti už v minulém

Večerník Práva lidu si otiskl z Venkova odstavec o tom, že je lesní dřevní bohatství země z velké části postátněno, ale zastavili jsme se před postátněním přírodního bohatství pod zemí. Uhelná ložiska jsou vyčerpateľná, tím více záleží státu na tom, aby se nepromarnila. Kdyby se založila pro akcionáře uhelných společností náhradová kniha, jako ji má pozemková reforma, podle níž by se náhrada za postátněné doly rozvrhla na dlouhá desetiletí při neplatném zúrokování, vyplynul by z postátněných dolů značný přebytek pro boj proti nezaměstnanosti. Venkov upozorňuje na to, že dvě Petschkovy uhelné společnosti získaly stabilizačními bilancemi a daňovou reformou přes půl miliardy Kč! Senátor Vraný se dále ve Venkově postavil proti poslupu kladených těžarů v několika člancích, v nichž navrhl mimo jiné i postátnění dolů.

Venkov ještě není agrární strana a proto by bylo předčasné říkat, že agrární strana je pro postátnění dolů. Ale tyto články o zestátnění dolů a mnohé jiné, požadující státní zásahy do soukromého podnikání, jsou příznačné.

Socialisté obou směrů mají v svých programech socializaci dolů, k níž je postátnění prvním krokem. A kdy se dočtete v socialistickém tisku, že socialistické strany na požadavku trvají, že se o jeho uskutečnění zasluzují a že vykonaly k tomu nějaké přípravy? Když dojde k velkému neštěstí na dolech, jako bylo na příklad na dole Nelson, vyskytl se v tisku socialistickém požadavek postátnění dolů, ale jen jako heslo, které nezavazuje, nikoli jako propracovaný program. A tak jsme byli svědky toho, že v době, kdy by bylo veřejné mínění s postátněním dolů souhlasilo, provedly se jenom některé změny horního zákona, do něhož jako hrozba vsunuta možnost nucené správy na doly a rozšířena možnost důlní inspekce.

Že v té době nedošlo k postátnění dolů, lze si vysvětlit tím, že tu nebyl přesný plán a program. Po převratu byla při ministerstvu veřejných prací zřízena komise pro socializaci, ale patrně v ní mělo velké slovo těžarů, neboť v příhodné době se výsledek její práce nedal použít.

V Praze 31. ledna 1935

VII • 3

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1.50

Z obsahu

Socialism a intelligence

Román hrdinného srdce

A. M. Piša

Výdělečná práce žen a pokles natality
František Fajfr

Co je hezké, to je české?

Mirko Očadlík

Smích sovětských dramatiků

Petr Denk

Bohuslav Koutník

Dva projevy z poslední doby o významu intelligence v lidské společnosti vybízejí znovu k vyjasnění této věci. Předseda sociálně demokratické strany poslanec Hampl prohlásil na schůzi zastupitelstva Dělnické akademie o poměru strany k inteligenci: »Socialism, jehož smyslem jest pronikavá analýsa současných řádů a boj za lepší uspořádání věcí, cítí instinktivně, jak důležitá funkce v tomto zápase náleží inteligenci, zejména té, která má odborné vzdělání.« Socialism podle poslance Hampla ví dobře, že ještě stále nemá dost odborníků, zejména hospodářských.

S tímto výrokiem projevil nesouhlas Alfred Fuchs v Lidových listech na sklonku minulého ročníku. Katolický vzdělanostní ideál se liší prý od socialistického právě v tom, že jim není ideálem inteligenta odborník. Naopak prý všechna bída soudobého intelektuálního života je v tom, že jednostranní odborníci mluví jménem intelligence. Někdo prý může být ve své věci velmi dobrým odborníkem a jeho obecná intelligence může být při tom průměrná a podprůměrná. Jakou životní moudrost, ptá se s posměchem Fuchs, můžete očekávat od člověka, který se nevěnoval ničemu jinému než sbírání starořeckých předložek nebo zdokonalování radiových aparátů? A chválí, co napsal Ortega y Gasset, že příčina okolnosti, že se davové myšlení dnes stalo takřka normou vkusu, je mimo jiné hlavně v tom, že jménem vědy mluví odborníci, kteří by vlastně často kromě svého odboru ani jména inteligentů nezasluhovali.

A dále čte Fuchs levity socialistům. Marxistický materialism nerozumí prý dosti dobře funkci ducha, socialisté, i když mluví o svém dobrém poměru k inteligenci, uznávají prý jen vědu užitečnou, tedy aplikovanou, asi tak, jako za světové války účetní šikovatelé věděli, že lze upotřebit inženýrů, právníků, mediků, ale filosofům dávali opovržlivě na jevo, že nejsou k ničemu. Ale k duchu prý nutno mít respekt, i když neslouží přímo k přebudování hospodářského řádu.

A nebyly by to ovšem Lidové listy a nebyl by to Alfred Fuchs, kdyby se to neskončilo chválou středověku, ke které dospívá přes Juliána Bendu a jeho přirovnání intelligence ke středověkým klerikům. Klerikové prý tvořili mezinárodní říši ducha a měli autoritu, poněvadž se drželi svého poslání. A tímto posláním prý byla tvůrčí síla ducha, která se prý nesmí zaměřovat s odbornictvím, jež imponuje davům.

Politici lidovci spustili válečný pokřik. Na nátlak bezvěrců byly prý odstraněny kříže z reálky v Pardubicích. Kraj prý je převážnou většinou katolický a proto prý odstranění křížů je v přímém rozporu se zásadami demokracie. A za několik dní potom nový křik. V obci Suchovršticích u Úpice koupili katolíci kříže a žádali, aby byly pověšeny ve třídách. Správce školy prohlásil, že se musí olázt učitelského sboru a ten rozhodl, že kříže se neuvěsí, protože by i jiné náboženské společnosti žádaly vypvěšení svých odznaků, na příklad Volná myšlenka by žádala za vypvěšení macešky s nápisem: »náboženství je opíem lidstva«.

Uvedené dva případy zavdaly podnět k polemice Lidových listů s Národním osvobozením. Mimo argument, že o vypvěšení náboženských odznaků má rozhodovat počet obyvatelstva nebo žactva určitého vyznání v obci, uváděly Lidové listy, že se Šustův výnos o vypvěšování náboženských odznaků nedá aplikovat na bezvěrce, poněvadž tu neběží o náboženství.

Především se musíme vypořádat s námitkou, že o vypvěšování křížů nebo náboženských odznaků má rozhodovat fakt, že je škole nebo ve třídě většina žactva určitého vyznání.

Politici lidovci se v tomto případě neprávem dovolávají demokracie nebo spíše principu většiny. Jednak ústavní listina výslovně stanoví, že všechna náboženská vyznání jsou si před zákonem rovna, což znamená, že co se dovolí jednomu, musí se dovolit také druhému. Při rovnosti nerozhoduje počet. Z uvedených ústavních zásad rovnosti vypodily následky četné obyčejné zákony, které chrání nejen všechna náboženství, nýbrž výslovně i stav bez vyznání.

Hlavním důkazem proti platnosti většinové zásady v olázkách vypvěšování křížů ve školách je však skutečnost, že tato věc spadá pod ustanovení o ochraně menšin, kde stáčí, aby jednotlivec musil být respektován.

Mitrovou smlouvou se naše republika zavázala, že pojme do ústavní listiny ustanovení o ochraně menšin národních, náboženských a rasových a že žádný

V Praze 14. února 1935

VII • 4

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 150

Z obsahu

Vrány nad východem

Josef Kopta

Marxism a právo

Radim Foustka

Vachkův tichý román

Bohumil Polan

Politika v německém filmu

Jára Brož

Rok rakouského fašismu

Fritz Brügel

Před rokem ukončili domobrana a křesťanství sociálové pozvolný proces zfašisování, který začali v březnu 1933 násilným uchopením veškeré moci, nebrzděné žádnou ústavou.

Zatýkáním v masách, konfiskacemi jmění, zbavováním státního občanství, výjimečnými zákony a skvělými plesy se slaví v Rakousku toto výročí.

Nad Rakouskem leží temno diktatury. Jen velmi dobří znalci země si učiní představu o jeho vnitropolitickém stavu. Tato neproniknutelnost je silou režimu; tím je důležitější pro celou Evropu prohlédnout ty poměry, neboť z nich mohou vzniknout opět nejstrašnější zmatky.

Vládní režim označuje za svou zásadu neodvislost Rakouska; to je zásada mezinárodně přijatá a vláda tvrdí, že je k jejímu zachování potřebná, aby byly lidové vrstvy zbaveny občanských práv. Ve skutečnosti však byla převážná většina Rakusánů od vzniku Třetí říše pro rakouskou neodvislost. Právě v oněch dnech, kdy uzavřela křesťansosociálně velkoněmecká vláda celní unii s Německem, žádalo rakouské dělnické hnutí, aby byla neutralita země zaručena mezinárodně. Mínění většiny rakouského obyvatelstva o anšlusu se nezměnilo. Rakouský lid neohrožuje rakouské neodvislosti.

Jenomže rakouská neodvislost ztrácí pozvolna pro rakouský lid svůj význam; neboť lid ztratil svá práva, je jich zbaven víc než před rokem 1848. Zda je pak kdo zbaven práv v neodvislém Rakousku nebo v Třetí říši — to je skoro jedno. Dělníku nemůže nikdo vzít více, poněvadž již nic nemá. Široké vrstvy pracujících Rakusánů pro obranu takové neodvislosti, jako je dnešní, nehnu prstem.

Jestliže však kdo lid osvobodí, vrátí-li jim kdo jejich právo sebeurčení a učiní-li je kdo z občanů desáté třídy svobodnými občany moderního právního státu, pak se jistě stanou nejjistější a nezlomnou ochranou skutečné rakouské neodvislosti.

Jestliže více: vnitřně svobodné Rakousko, v němž po vládnou zásady právního státu, se stane nejdůležitějším nástrojem v boji o svobodu německého lidu vůbec. Nacistický fašismus nemůže být poražen a přemožen fašismem konkurenčním; lze jej porazit jedině obnovenou demokracií, jedině svobodnými lidmi.

Ale právě svobodní lidé jsou dnes v Rakousku zahánáni do illegality. Nejsilnější rakouská strana, sociální demokracie, jediná skutečná záruka rakouské neodvislosti, stojí v boji proti diktatuře, v boji za nejjednodušší

Státní zástupce šéfredaktorem všech novin! Zní to podivně a přece je to pravda. Chcete se snad dovědět, jak bude oddlužena naše samospráva? Musíte počkat, až bude vládní návrh zákona o finančním hospodářství územní samosprávy rozdan tiskem ve smyslu § 18 zákona, číslo 140/34. Státní zastupitelství to oznámilo všem novinám s upozorněním, že listy, které by zákazu uveřejnění nedbaly, budou konfiskovány.

O zásadách zmíněné osnovy referoval v schůzi výkonného výboru agrární strany ministr vnitra dr. Černý a jeho referát otiskl Venkov v neděli 3. února. Pro přetisknutí ministrových informací byla v úterý zabavena Národní politika, neboť vyšla již po usnesení vlády a po sdělení státního zastupitelství.

Případ, že úřady upozorňují noviny, co se nesmí uveřejnit, není ojedinělý. Dne 5. února byl tisk upozorněn na zprávy o protiplynové obraně a 6. února na způsob referování o trestných činech. Také ČTK někdy upozorňuje tisk.

I když je nutno uznati, že poslední dva případy jsou v zájmu veřejném, přece jen první případ je křiklavý. Sanace samosprávných financí dotýká se všech poplatníků a ti mají právo vědět, co se pro ně chystá.

Dr. Jaroslav Stránský vybudoval duchaplnou ideologii o pravdivosti veřejného mínění. Tisk podle něho má být svobodný ve vší k pravdě a péči o ni. Každý má mít možnost působit k pravdivosti veřejného mínění. Tím odůvodňuje význam tiskové opravy a povinnost časopisů k uveřejnění úředních vyhlášek. Stránský ovšem nevidí nepravdivost jen ve zprávě nýbrž i ve zprávě zamlčené.

Stránský-poslanec ovšem nevyvodil důsledků z toho, co jako vědec napsal, a neobušil ve sněmovně při projednávání tiskové novely 1934, která nařizuje uveřejnění projevů vlády, aniž skýtá možnost poukazu na nepravdivost nebo tendenčnost projevu, a která připouští zákaz uveřejnění o jednání nebo obsahu pisu vlády či jejího komitétu, když se na tom usnesly, ačkoli se tím může pravda zamlčovat.

Ustanovení o nuceném uveřejnění, projevu vlády

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Z obsahu

Veřejné mínění u Masaryka

Zdeněk Nejedlý

Pohledy do soudobé vesnice

Ladislav Stehlík

Dva roky veliké lži

František Šöner

Mladí se dívají na rozhlas

Miloslav Havel

Duch a čin

Bohuslav Koutník

Leží před námi nová knížka o Masarykovi od Emila Ludwiga, nadepsaná Duch a čin. Vydává ji k pětadesátým narozeninám prezidentovým nakladatelství Čin. Má dvě části: Z jejich dvou set šedesáti stran je prvních padesát sedm Ludwigoým portretem T. G. Masaryka, další část jsou jeho hovory s prezidentem.

Povolme, plnou svobodu skeptické otázky: Může nám nová knížka o Masarykovi povědět něco nového? A může Masaryk, který tak rád odkazuje ke svým starším pracím, že již v nich všechno řekl, může tato osobnost tak dovršená, tak vlastním úsilím vypracovaná v konečný útvar, najít něco ještě neřečeného, nevyřčeného? Přistupme ke knize s těmito otázkami a hledejme odpověď.

Ludwigovy rozhovory s Masarykem se konaly v únoru roku 1933 na lánském zámku. Řečí hovoru byla němčina. President prohlédl jejich německé znění původní i český překlad, a jak praví Ludwig, máloco změnil, ale mnohé přidal. Naposled prošel Masaryk celou knihu po svém uzdravení v listopadu 1934.

Ludwig je znám jako spisovatel řady životopisů, z nichž je snad nejlepší ten, který věnoval Vilémovi II. Pro jeho pojetí je pozoruhodné, že je mu Masaryk protějškem Mussoliniho, muž svědomí protějškem muže moci. Staví je proti sobě i tělesným zjevem: tam krátká zavalitá postava s kvadratickou lebkou, širokých, těžkých rysů, řidkých gest, zde štíhlý vysoký muž, kosnatý, dlouholebý, živých posunků. Tam typ jižní, pathetický, cynický, tvrdý, bez humoru, zde typ severský, nepathetický, dobrotivý, náboženský, milovník humoru. Jejich vzájemný protiklad je tím ostřejší, že mají mnoho společného, v svém původu, těžké cestě k vzdělání, ten i onen byl v mládí na čas učitelem a kovářem.

V líčení Masarykova životního běhu nás ovšem Ludwig sotva může překvapit. V první kapitole o Masarykově mládí podtrhuje silně jeho proletářství. Nepřijímá tedy hlediska Nejedlého, podle jehož líčení by bylo třeba při-

Je to šťastná náhoda, že oslavy 85. narozenin presidenta republiky T. G. Masaryka spadají do jednoho období s 15. výročím ústavní listiny republiky československé, pro níž dne 18. října 1918 ve Washingtonské deklaraci dal ideovou náplň.

V této památné a významné proklamaci se praví: «Náčrtíme jen hlavní zásady ústavy československého národa. Konečné rozhodnutí o ústavě samé náleží zákonitě zvoleným zástupcům osvobozeného a sjednoceného národa:

1. Československý stát bude republikou.
 2. Ve stálé snaze o pokrok zaručí úplnou svobodu svědomí, náboženství a vědy, literatury a umění, slova, tisku a práva shromažďovacího a petičního.
 3. Církev bude odloučena od státu.
 4. Naše demokracie bude spočívat na všeobecném právu hlasovacím.
 5. Ženy budou postaveny politicky, sociálně a kulturně na rovnou mužům.
 6. Práva menšiny budou chráněna poměrným zastoupením; národní menšiny budou požívat rovných práv.
 7. Vláda bude mít formu parlamentární a bude uznávat zásadu iniciativy a referenda.
 8. Stálé vojsko nahrazeno bude milicí.
 9. Československý národ provede dalekosáhlé sociální a hospodářské reformy; velkostatky budou vyvlastněny pro domácí kolonizaci; výsady šlechtických budou zrušeny.
 10. Národ náš převezme svou část předválečného státního dluhu rakousko-uherského; válečné dluhy ponecháme těm, kdo do nich zabydli.
 11. Ve své zahraniční politice přijme československý národ plnou část odpovědnosti za reorganizaci východní Evropy. Přijímá cele demokratický a sociální princip národnosti a souhlasí s nankou, že veškeré úmluvy a smlouvy mají býti uzavírány otevřeně a upřímně bez tajné diplomacie.
 12. Naše ústava postará se o účinnou, rozumnou a spravedlivou vládu, která vykoná jakékoliv zvláštní výsady a znemožní třídní zákonodárství.
- Porovnáme-li tyto hlavní zásady budoucí ústavy s ústavou uskutečnou dne 24. února 1920 a s tím,

V Praze 14. března 1935

VII • 6

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Deset bodů k nadrealismu

Jindřich Chalupecký

Manýra a metoda ve dvou románech

Bohumil Polan

Symbol nového Turecka

Artuš Černík

Můj Masaryk

K. J.

Z obsahu

Cesta k plánovitému hospodářství?

Květoslav Hřivna

Hlavní smysl veškerého snažení lidstva na poli hospodářském je boj proti chudobě a nedostatku a pro vzrůst blahobytu všech. V předchozích stoletích, a převážnou měrou ještě nyní snažilo se a snaží se lidstvo dosíci tohoto hospodářského cíle na základě zřízení soukromého kapitálu. Největší současnou výjimkou z tohoto systému je nyní hospodářství SSSR, budované na zásadě kapitálu nesoukromého.

Hospodářský systém soukromokapitalistický záleží v myšlenkách liberalismu a individualismu. Je to systém, který využitím snahy po individuálním prospěchu a tak zvanou souhrou přirozených hospodářských sil má samočinně udržovat rovnováhu mezi výrobou a spotřebou, pomocí regulátoru cenového a proudění výrobních sil do nejvýnosnějších oblastí a pomocí regulátoru úrokového a takto vésti lidstvo k rostoucímu blahobytu. Nynější veliká světová krise hospodářská ukázala však v plném světle nedostatky a funkční neschopnost tohoto systému. Bída a hlad po životních potřebách na jedné straně a obrovské řady nezaměstnaných továren i lidí na straně druhé jsou důsledkem této neschopnosti i důkazem nehospodárnosti tohoto systému.

Mnoho se nyní mluví a píše o krizi a zániku kapitalismu. Jak tomu rozumět? Především je třeba rozlišovat kapitalism státní a soukromý.

Najisto se dnes nezdá být v krizi hospodářský systém státněkapitalistický v Sovětském svazu. Pravděpodobnější je, že tento systém, i když má také své nesnáze podobající se dětským nemocem, stojí teprve na prahu svého vývoje a má před sebou veliké pole dosud nevyužitých možností urychleného vzrůstu blahobytu všech, kteří jsou do tohoto systému včleněni. Prakticky bude ovšem jeho budoucnost záviset na vývoji politických poměrů, organizačních schopnostech kolektivních a důsledněm provádění plánovitého hospodářství.

O trvalé a vážné krizi lze však právem mluvit u hospodářského systému soukromokapitalistického. Tu jsou vskutku neklamné příznaky stařeckosti. Avšak ani tu, chceme-li myslit

Loni se vyvojila hojnost návrhů na změnu ústavy a přetvoření zákonodárného i vládního systému. Několik návrhů přicházelo se zrušením dnešního senátu a jeho přebudováním v *hospodářskou komoru*. Podrobili jsme tyto návrhy kritice a odmítali jsme zejména stavovskou komoru, to je hospodářský parlament, z důvodu navrhovaného nedemokratického složení (členové neměli být voleni, nýbrž jmenováni nebo vysíláni organizacemi), jakož i pro navrhovanou kompetenci. Uváděli jsme, že není žádných otázek čistě hospodářských, nýbrž že otázky jsou hospodářsko-politické a tak dále. Dokazovali jsme, že jde o tvoření jednotné obecné vůle, pokud může vzniknout jen kompromisem a v jednom sboru, který musí sporná hlediska rozhodnout.

Diskuse o hospodářském parlamentě úplně utichly. Zato se vynořily návrhy nové, jež se tentokrát vyslovily pro tak zvaný prezidentský režim. U příležitosti patnáctého výročí ústavní listiny vyšla řada článků, v nichž bylo poukázáno na praxi, která se za patnáct let vyvinula a která z kořene vyvrátila učení o systému brzd a protivah, spatřovaném v dvoukomorovém systému, vetu prezidentově, ústavním soudem a tuhosti naší ústavy. Zvláště Emil Sobota vyvrátil četné omyly, jež byly do uvedených institucí vkládány. Zákon o ústavním soudě je dělán tak, že se tento soud vlastně k přezkoumávání ústavnosti obyčejných zákonů nedostane. Zákon pak platí, i když jsou protiústavní. Ostatně nyní se věci upravují nařízeními podle zmocňovacího zákona; nařízení ani ústavní soud přezkoumávat nemůže. Zákondárce, který dává zmocnění vládě, není brzdou a protivahou, nýbrž spíše podněcovatelem nařizovací moci výkonné.

Také profesor dr. Weyr, jeden z hlavních spolupracovníků na ústavní listině, v článku Patnáct let naší ústavy, píše, že budeme musit slevit z původních zásad a podotýká, že takové slevy jsou většinou proveditelné v rámci ústavní listiny a bez výslovné její změny a že by se mohly týkat obecného zesílení výkonné moci proti moci zákonodárné. Tim směrem prý již plněme následkem známé souslavý zmocňovací vlády parlamentem. Parlament, který se chce starat o všechno sám a všechno sám rozhodovat, ne-

28x4
712
V Praze 22. března 1935

VII·7

36

172

148

list pro kulturní a veřejné otázky

28

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Z obsahu

O kasárenské mluvě německých vojáků

Eugen Rippl

Lidé ve výstavbě

Václav Běhounek

Konrádův Rozchod

Bohuslav Koutník

Sociologický skizzář

Jindřich Kohn

Přes povinnou syndikalizaci k řízenému hospodářství

Zdeněk Fierlinger

28

Podnikatelské kruhy odjakživa vyčítaly, že státní správa je do značné míry zbytečnou přítěží volného hospodářství; tomu by se dýchalo volněji bez státních zásahů. Výroba zbavena vysokých daní a povinností dodržovat pracovní podmínky by neznala krísi. Nicméně světová hospodářská tíseň, jež vznikla ve Spojených státech, klasické zemi volného podnikání, názorně ukazuje, že volné hospodářství nezbytně potřebuje usměrnění, nepředstavitelného bez silné státní autority. Proto je také již dnes velmi mnoho průmyslníků, kteří se bezradně táží, jak dlouho lze pokračovat ve vyčkávací politice. Oni vědí, že jsme stále ještě na šikmé ploše a že průmysl nemůže sám zdolat organizační úkoly, jež mu dává nový vývoj světového hospodářství. Proto se domýšlejí, že jen státní autorita a skutečná vůle řešit dnešní problémy nás mohou vyvést z bludiště. Všude proto uzrává myšlenka povinné syndikalizace. Jde o problém naoko velmi prostý, ve skutečnosti však nesmírně složitý.

Část průmyslu zajistě pracuje dosud se ziskem a není valně nakloněna své konkurenci; proto by nerada viděla, kdyby se s ní měla dělit o odbytiště. Nová výrobní odvětví vznikají ovšem postupně s novými potřebami. V těchto odvětvích se volná soutěž ještě nemohla škodlivě projevit. Ale kde určitý průmysl dosáhl přirozených hranic produkčních a vyčerpал možnosti dalšího rozmachu, tam je vlastně již dnes kartelísován, nebo jsou tam již zralé podmínky pro kartelísaci. Svobodná soutěž, která je jedním z podstatných rysů hospodářského liberalismu, je tam již vyloučena.

Kartelové zákonodárství prošlo již dlouhým vývojem. Zejména Spojené státy S. A. učinily v tomto oboru značné zkušenosti za bývalých presidentů Roosevelta a Tafta. Tehda ovšem zákonodárné sbory byly ke kartelům odmítavé a snažily se všemi prostředky znemožnit kartelové dohody. Šlo tu o velmi přísné protikartelové zákony, neboť politika kartelů, sledující především omezení spotřeby a vyšší ceny, ukázala se velmi škodlivou a nebezpečnou. Tyto kartelové zákony se později ukázaly nedosta-

Dne 20. března se otrávil v bytě své matky v Praze dvaatřicetiletý operační elév chirurgické kliniky profesora Schloffera při německé universitě dr Josef Gach. Na listku, který před smrtí napsal, oznámil, že »Wenzel a Schloffer věchnali ho do smrti«. Wenzel byl prvním asistentem kliniky profesora Schloffera. Dr Gach pracoval na klinice sedm a půl roku bezplatně a ucházel se nyní o místo sekundáře. Poněvadž byl žid a smýšlel socialistického, postavili se všichni lékaři s asistentem Wenzlem v čele proti němu. Gach měl nepříjemnosti s bytem na klinice a štvavice vyvrcholily tím, že mu bylo oznámeno, aby z kliniky vůbec odešel. Jak listy sdělují, tři asistenti židé, kteří se chtěli na klinice udržet, museli se dát pokřtít.

Poněvadž jde zřejmě o teror a patrně i o jiné trestné činy podle zákona na ochranu republiky, ujala se případu policie a zavedla trestní vyšetřování. Tím ovšem není a nemůže být věc skončena.

Úřady, vládu i veřejnost musí zajímat poměry na německé universitě vůbec, neboť případ dra Gacha je jenom odleskem poměrů, jaké trvají na této universitě.

Je ještě v dobré paměti, že profesori německé university šli za posluchači této university, vyšetřoványmi pro delikty podle zákona na ochranu republiky, do věznic na Pankrác, aby jim umožnili zkoušky. Tento kuriozní případ vyvolal v tisku odpor a ministerstvo školství zkoušky zrušilo.

Také jiný případ osvětluje ducha této university. Na universitu měl být přijat profesor Hans Kelsen, právník světového jména, který jsa původu židovského, musil po hakenkreuzlerském převratu v Německu uprchnout do ciziny. O přijetí se jedná dlouhou dobu, ale nemůže k němu dojít, ježto se profesorský sbor staví proti tomu.

Již tyto dva případy svědčí o tom, jaký duch vládne na německé universitě. Je to ideologie rasismu, odkoukaná ze sousední Třetí říše. Je třeba se jen podívat do různých učebnic, v nichž převládá neplatné právo rakouské a německé, aby bylo patrné, jak je demokracický a republikánský řád mnohým Němcům cizí. Německá universita nemá téměř vědeckého do-

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1.50

Z obsahu

O Vinohradské divadlo

Josef Träger

Náboženství a světská kultura

Lidmila Koutníková

Silný vesnický román

Bohumil Polan

Diktátor doma

Marie Majerová

Slovensko před volbami

Josef Dvořák

Reforma vysokých škol. Profesor dr. Engliš přednesl ve Všechnu a otiskl v Národohospodářském obzoru (XL., 3) přednášku o reformě právníckého studia.

Praví, že se mnoho změnilo od původní úpravy právníckého studia. Úprava se opírá o metodický historismus, který pohltí polovinu studia. Historické poznávání však není primární, nýbrž sekundární. Historický oddíl studia je třeba zkrátit ve prospěch oboru státovědeckého na dva semestry a studium historické je třeba přetvořit na studium přípravné, jež by v sobě zahrnovalo stránku metodickou a historickou, a to jak pro právo tak pro hospodářství.

Rostoucí látka státovědecká vedla v cizině k rozštěpení právníckých fakult na fakulty právnícké pro vzdělání judičiální a na fakulty státovědecké. Pro malý stát se toto rozdělení nehodí. Engliš soudí, že by se snad doporučovalo zřídit v Praze zvláštní a samostatnou vysokou školu státních věd, kde by se všechny přednášky a semináře konaly současně v některém světovém jazyku.

Engliš se obírá otázkou studia státovědeckého se zřetelem k spojení studia domácího práva s právem mezinárodním a studiem politickým; obšírně se zabývá otázkou státních zkoušek. Dovojuje, že by doktorát neměl být podmínkou praktického povolání (advokacie), nýbrž veřejným osvědčením primární vědecké způsobilosti. Pro praxi mají stačit státní zkoušky.

V přednáškách by měla být vyčerpána celá

Mocenské zápolení, na které se připravují všechny politické strany a jež se už blíží bodu varu tím jistěji, čím více se hádá, kdy že volby vlastně budou, vhání i stále neklidné Slovensko do neklidu ještě většího, neboť tentokrát více než kdy jindy záleží jak pravici, v níž jsou sdruženy strana ľudová a národná, tak stranám demokratickým, vlastně koalici, na tom, aby z těchto voleb nevyšly oslabené. Právě se stále dovolává lidu, jeho souhlasu a přání po autonomii, strany demokratické také právem ukazují na to, že tyto hlasy nejsou projevem lidové vůle, ale jen zbožným přáním těch, kdo po Slovensku s těmito hesly už celou řadu roků pobíhají a kdo je zejména rozseávají v době, kdy druhé strany usilovně zápasí s hospodářskou krizí a s politickými poměry, které mají větší sklon k rozkladu než k opaku. Mluví se o »buntošení v opoziční krčmě«, kam si ľudáci zasedli v době, kdy právě je třeba, aby i mezinárodní forum slyšelo o kladné spolupráci pro stát, jednotě a pevné odhodlanosti bránit republiky i proti těm, kdo pronášejí nedemokratická hesla a domnívají se, že přišla už jejich doba. Proto není divu, že Slovensko je mnohem neklidnější než tomu bylo v dobách minulých, neboť opoziční strany autonomistické v agitaci neustaly a vlastně ji už půldruhému roku vedou velice houževnatě. Ľudáci využili sedmdesátky Andreje Hlinky k tomu, aby rozmnožili své řady. Začali tedy už roku 1934 hned v lednu s přehlídkami příslušníků, tábory a schůzemi domnívající se, že volby budou vypsané na podzim a že tedy vítězství mají jisté. Hlinka sám, ačkoliv se i operaci musil podrobit, sebral všechny síly. Nejen v neděli, i v týdně byl několikrát na schůzi a skutečně použil každé příležitosti k tomu, aby své straně pomohl. Z voleb však sešlo. Všechny útoky novinářské i řečnické vyzněly naplano. Trumfy byly vybity, peníze spotřebovány a nových není. Nastává ochablost a pozvolný rozklad. Ľudácké schůze jsou bez nadšení. Veřejné projevy nemají ohlasu. Zato se množí kri-

V Praze 25. dubna 1935

VII • 9

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Z obsahu

Dva roky od vraždy

A. B. Tichý

Máme studentský román?

Václav Běhounek

Co chtějí socialisté

R. N. Foustka

Mluví se o překladech

Eisner-Vokrová-Majerová

Etokratické hnutí

František Fajfr

Bylo uvedeno v život iniciativou inž. Josefa Horáka, jenž vydal koncem roku 1933 spisek Etokracii na kořen krise, tvoří dnes spolek a k šíření svých myšlenek vydává knižnici Veřejné svědomí. Jeho program je naznačen v 1. svazku (Horák, Etokracie — řád dobra), základy objasňuje 2. svazek Řád mravní a hospodářský od profesora české techniky Viktora Felbra.

Etokratické hnutí vzniklo protikladem ke hnutí, které roku 1920 podnítil kolumbijský profesor Howard Scott, totiž k technokracii. Americká technokracie zřejmě opomíjela ve své metodě právní, politický a etický prvek společenského života, omezovala se na popis technických možností dnešní a příští společnosti, ale řešení nenavrhovala leda snad, že svým názvem naznačovala, že by měla být vláda odevzdána inženýrům. Učené integrály a křivky technokratů snad krásně dokazují, že bychom se mohli mít dobře, ale úzkostně se vyhýbají otázce kapitalistických hranic techniky. Jak překonat právě ony morální (právní, politické a mravní) překážky bránící tomu, aby se technické možnosti blahobytu staly skutečností pro všechno obyvatelstvo, technokracie neříká. Naše etokracie má mnoho společného s technokracií, nejen inženýrský původ. Je jisto, že dnešním úpadkem společnosti je také a důkladně vinna i nemravnost a nesvědomitost lidí. Etokracie má pravdu, volá-li po spolutvárdě rozumu a srdce, chce-li, aby lidské srdce uvedlo pořádek do světového zmatku. Budiž, ale neubráníme se dojmu, že tuto zásadu udělo etokratické hnutí suchou cestou. Mravní horlivost, která činí etiku zákonem společnosti, by snad byla vášnivější a na sociální realitu, která ji rozhořčuje, dorážela by útočněji a hlavně přesněji. Volat jen po mravnosti vůbec, po lidském srdci je poněkud studený intelektualismus, který prostě z řady logických možností, vyznačených abstraktními pojmy («technika», «etika», «politika» a tak dále) vyzdvihuje jednu jako směřodátnou.

»Na otázku: řád liberalistický, socialistický,

Minulý týden se skončilo zasedání obou sněmoven. Byl již také vyhlášen dekret presidenta republiky o rozpuštění sněmoven a očekává se jen výsání voleb do obou sněmoven a do zemských a okresních zastupitelstev.

Sněmovny se rozcházejí o půl roku dříve, nežli vypršelo funkční období zvolených zástupců. Vláda v dnešním složení (až na změnu v osobě ministra obchodu) fungovala od listopadu 1932. Vykonal značný kus práce, zejména přihlížíme-li k těžké situaci hospodářské i politické.

V té době děly se v okolních státech přeraty, které se odrážely v našich poměrech. Při všech těžkostech vyřešila vláda těžký problém nové úpravy československé měny. Byla opuštěna zhoubná deflace a provedena devaluace měny, jejíž dobré účinky se již znatelně projevují. Škodlivé snižování zaměstnanec-kých platů přestalo a od 1. dubna 1935 se vrací veřejným zaměstnancům 30% srážek s platů a pensí podle vládního nařízení číslo 252/33. Také neudržitelný zákaz přijímání nových sít byl odvolán a v některých oborech byl systémovaný stav dokonce rozšířen.

V napjaté době vlády lomeného kříže v Německu sáhla vláda k výjimečným zákonům: o rozpouštění a zastavování činnosti politických stran, o omezení tiskové svobody a tak dále. Říkali jsme hned, že těchto zákonů nebylo třeba, neboť proti výstřelkům by se vy-stačilo se zákony dřívějšími.

Důležitým mezníkem ve vývoji parlament-ního života bylo schválení a prodloužení zmoc-ňovacího zákona, podle něhož může vláda

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Z obsahu

Masarykovy hovory s Karlem Čapkem
Koutníková-Koutník

Touha po neznámém

Marie Majerová

Nová energie básnictví

Miloš Hlávka

K novému typu literární kritiky

Břetislav Mencák

Videňský soud

Václav Sládek

Videňská policie zatkla 3. února 1934 jedenadvacet vůdců republikánského Ochranného svazu, obranné organizace rakouských dělníků proti zmilitarisovaným svazům domobrany, po zuby ozbrojeným. Teprve když bylo zatčeno těchto jedenadvacet mužů, došlo k vládnímu puči, jež se dělnictvo marně snažilo odrazit 12. února a ve dnech následujících. Těchto jedenadvacet mužů, obžalovaných v dubnu 1935 z vlastizrady, se těchto bojů neúčastnilo; vítězové v rakouské občanské válce se však chtěli pomstít a provedli svou pomstu s vražednou obřadností, s jakou kdysi popravovala inkvisice Svaté stolice. Vyšetřování členů Ochranného svazu se skončilo v červnu roku 1934; devět měsíců trvalo, než došlo k procesu: tak dnes vypadá právní stát Rakousko!

Soud pomsty, před nímž se hájilo jedenadvacet mužů, byla tak zvaná porota; ale diktátorské zákonodárství udělalo kruté nástroje vlády z porot, jimž se dříve říkalo lidové soudy. Tento soud dovolil proto vypovídat jen těm svědkům, jimiž si byl jist nebo jimž aspoň důvěřoval. Zejména tu byl svědek Korbel, vládní špicl, bývalý člen Ochranného svazu, jenž své druhy zradil a přitěžoval jim. Ale od prvního vyšetřování se stal opatrnější; snažil se oslabovat své výpovědi a činil se tak, že i špiclové začali pochybovat o stálosti vlády. Ale v tomto procesu nesmíme vidět jen a jen zrádce; také jiný svědek se tu objevil, státní návladní ho dal přivést z trestnice, a tak stál trestanec Bergmann, proletář Bergmann v trestaneckých šatech před soudci, měl odpovídat na jejich otázky, aby přitížil obžalovaným. Pevně a chladně řekl dělník Bergmann do tváře soudcům, dnes mocným, že ani vězení ve Steinu nedokázalo, aby změnil své smýšlení; že odmítá jakkoli vypovídat, jakkoli přitěžovat soudruhům.

Pak tu byli ještě sami obžalovaní; mučně a klidně znovu a znovu prohlašovali, že toliko připravovali obranu ústavy, a že — nikoli ani porušili ústavu. V soudní síni se nesmělo mluvit o rušitelích rakouské republikánské ústavy, o celé právně ústavní stránce věci se nesmělo ani špetnout. Hlavní úkol soudu tkvěl v tom, aby umlčel každé slovo, které by panstvu mohlo být nepříjemné. Proto nesměl být vyslýchán ani vůdce sociálních demokratů, volený starosta Vídně, Karel Seitz, aby vypovídal o programu a cílech své strany a ovšem také republikánského Ochranného svazu. Vše, co vláda chtěla mít pravdou, bylo v tomto podivuhodném soudním líčení velmi snadno dokázáno.

Z jedenadvaceti obžalovaných bylo dvacet mužů odsouzeno celkem na 130 let těžkého žaláře; oba hlavní obžalovaní, důstojníci Eifler a Löw, dostali jeden 18 let a druhý 15. K tomu je třeba zaznamenat: asi v tu dobu, kdy bylo skončeno vyšetřování proti Eiflerovi, tedy v červnu roku 1934, dala si vláda přivést tohoto vůdce Ochranného svazu z vězení na

Volební agitace je v plném proudu. Některé politické strany zakoupily k účelům agitačním zvlášť upravená auta se zesilovacími zařízeními a tlampači, s nimiž jezdí po vesnicích a reprodukuji na desky nahrané řeči předáků stran a kandidátů, jakož i hudební vložky. Voličstvo je zaplavováno letáky a brožurami v takovém počtu, že překvapuje obělavost straníků, kteří tak štědrě pamatovali na volební fondy chudých politických stran.

Také listy politických stran se tuží. Strana venkovského lidu zemědělského projevuje až nápadnou starost o veřejné zaměstnání, jímž se snaží vyložit spojitost veřejné služby s pěstováním a výhody zájmového organizování. Počala také vydávat list pro hraničáře, kteří si nedovedou vysvětlit její benevolenci k Henleinovi; on přece nazývá volby plebscitem — pro koho? Ani na chudé perleťáře láto všestranná strana nezapomíná.

Národní sjednocení, které bylo zpečetěno ve vile dra Kramáře, mělo starost o název do voleb. Bývalý poslanec Nájemník, zvolený na listinu Ligy proti vázaným listinám, jenž v parlamentě zůstal divokým, hlásil se jménem Národního sjednocení úřednickozřízenecké strany o titul, na který má přednostní právo. Ústřední volební komise ponechala titul Národní sjednocení oběma stranám, aby nebylo mučenníků. O umístění na kandidátních listinách zuřil v kartelu zlatostříbrném zoufalý boj. Pět minut před skončením lhůty přihnal se zmocněnec s listinou, která nebyla u některých kandidátů doložena souhlasem s kandidaturou. Strana národně demokratická se na listinách úplně ztrácel. Je z nich patrné, že likvidovala tak důkladně, že se již nevzpamatuje. Ještě v poslední chvíli utíkají starí národně demokratické, na příklad tajemník hostinských Petrovický, k živnostníkům. I odjinud se hlásí útek národních demokratů jako protest proti sloučení s Ligu Stříbrného. Oslava 1. máje, která měla být agitací pro národní sjednocení, této skupině jen uškodila. Jejich průvod, výkřiky, fašistické pozdravy podaly pádný důkaz o tom, že celé hnutí je jen ubohou kopií hitlerovského Německa. Jinak zlatostříbrné sjednocení nelituje nákladů a vrhá potíštěný papír do všech

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1.50

Z obsahu

Politika bez inteligence

Bohuslav Koutník

Báseň nostalgie - Sergěj Jesenin

František Lukáš

Vyrostlo na spáleništi

Jára Brož

Tažení proti režisérství

Josef Träger

Úpadek národa

František Fajfr

Filosofii národní sebevraždy byly nazvány asi před čtyřiceti lety ideje a směry přinášející nový ruch do našeho života, který už hrozil zatuchnout v obmezeném provincialismu. Dnes též červivý duch reakce a obskurantismu ohlodává nejhlubší kořeny národního života: jasnou mysl, duchovní podnikavost a estetickou vnitřnost, tyto podmínky národní tvorivosti, která na konec rozhoduje o životě národů. A to se děje v době, kdy se existenční podmínky našeho národa natrvalo zhoršily. Možnosti hospodářské expanse do ciziny se pro nás stále ztenčují, národní hospodářství chudne, průmysl hyne nebo se stěhuje, skoro osm set tisíc nezaměstnaných znamená, že se asi pětina všeho obyvatelstva musí všelijak profloukat. Hynutí se projevuje už populačně: v Čechách činil přirozený přebytek už roku 1930 jen 5 na tisíc obyvatelů, roku 1934 klesl asi na 2.2; úpadek je zdržován jen tím, že se také úmrtnost snížila (zvláště kojenecká). Ostatně Čechy už zažily měsíce, kdy více osob zemřelo než se narodilo (v prosinci 1932 a v lednu 1933). Prorokovat Československu, že sestoupí na úroveň dnešního Bulharska nebo Recka, je možno, ale hrát na tragickou strunu nebudeme. Je nějaký bod, o který bychom mohli opřít páku optimismu?

V budoucnosti budou asi jen čtyři rozhodující národy: Anglie, Severní Amerika, Sovětský svaz a Čína. Chceme-li obstát, musíme už nyní připravovat novou orientaci svého života, a to duchovního života, neboť to je nutné už teď a bez ohledu na praktické otázky hospodářsko-politické soustavy. Jisto je, že se pouhou kvantitou neudržíme. Pokroky Sovětského svazu dokazují, že dnes může být provedena industrialisace velmi rychle. Obyvatelstvo, které ještě včera žilo životem středověkého zemědělství, osvojí si snadno zručnost nutnou při zmechanisované výrobě průmyslové a po nevelké době i smysl pro stroje. Pacifikace a industrialisace Asie by velmi pomohla stárnoucí Evropě, ale to znamená také konec velké části evropského průmyslu, hlavně toho, jenž

Po sněmovních volbách. Jedny volby — totiž sněmovní — jsou za námi. Příští neděli se ještě volí do zemských a okresních zastupitelstev a budou provedeny obecní volby v Brně. Ovšem, že největší pozornost byla věnována volbám sněmovním. Podle jejich výsledků se jmenuje vláda a přikazuje se zastoupení ve sněmovních výborech, v předšednictvu sněmoven a tak dále. Zkrátka tu jde o rozdělení zákonodárné, vládní a kontrolní moci ve státě, čemuž se přikládá největší důležitost.

Volební kampaň celkem krátká nenabyla zbešilé formy, jaké jsme byli svědky při některých volbách předchozích. K tomu nemálo přispěla umlka koaličních stran o vzájemném neutočení, která se v celku zachovávala. Boj byl veden oposící proti koalici a naopak.

Je pochopitelné, že demokratické strany soustředily útok na hnutí fašistické, kopírující hakenkreuzlorské Německo a fašistickou Itálii. Zlatostříbrné sjednocení chrliklo do ulic celé stohy potišťného papíru, jejich tiskoviny roznášely placené síly po domech. Tato skupina, která svými sprostými nálepkami počala znečišťovat Prahu, snažila se všemožně opatřit si do voleb nějakého mučedníka; nepodařilo se jí to. Rýznar a Vaško; kteří měli být tím nástrojem, se v zrcadle úředních lékařských zpráv ukázali v jiné pravdě.

Při volbách rozhodují hlasy — čísla, která jsou závěrem předchozí agitace. Nejsou a nemohou být ještě úplná, neboť skrutinia vyžadují delší doby a na zbytky se budou přikazovat mandáty v III. a ve III. skrutiniu. Ale i v této prozatímní chvíli jsou výsledky poučné.

Především překvapil silný vzrůst počtu hlasů politických živnostníků; lze jej částečně vysvětlit tím, že je volili národní demokraté a řád živnostenských, kteří nesouhlasí se Stříbrného a Kramářovým sjednocením.

Také překvapil značný počet hlasů, odevzdaných pro

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Z obsahu

Starosti sovětské kritiky

Václav Běhounek

Nový svazek Nejedlého díla o Masarykovi

J. B. Čapek

Z české sociologie o národu

František Fajfr

Jubilejní kniha lyrikova

Bohumil Polan

O povinných výtiscích rozhodnuto

Bohuslav Koutník

Vláda, s kterou jsme se nedávno rozloučili, uskutečnila ve své poslední schůzi 28. května 1935 něco, čím se velmi zasloužila o národní kulturu: schválila vládní nařízení, podle zmocňovacího zákona o povinných výtiscích a prováděcí nařízení k němu. To znamená, že se sedmáct let po převratu dostalo nové zákonitě úpravy povinným výtiskům, jež se až dosud zakládaly na starém rakouském zákoně o tisku ze 17. prosince roku 1862.

Starí čtenáři Cinu si vzpomenou, že jsme měli o povinných výtiscích článek Jana Šnobra již v prvním ročníku a můj ve třetím ročníku. Bylo tam vyloženo, že jde o výtisky, které mají být z nákladu každé publikace zdarma odváděny státním knihovnám. Pomocí těchto výtisků mělo být zajištěno uchování veškeré naší literární produkce a na nich spočívá též soupis této produkce, sestavovaný v pražské universitní knihovně. Tyto knižní sbírky a tento soupis jsou věci, o jejichž kulturním významu a nezbytnosti nemusí snad být řeči.

Před převratem byly povinné výtisky právě tak dualistické jako celé staré mocnářství. Z Předlitavska se odváděly tři do Vídně, a to předsednictvu ministerské rady, ministerstvu vnitra a dvorní knihovně, čtvrtý se rozděloval na jednotlivé ústřední knihovny a jejich obvody, tedy do Prahy z Čech, do studijní knihovny ze Slezska. Ze Zalitavska se odváděly čtyři do Pešti národnímu museu, akademii, statistickému úřadu a státnímu návladnictví. Jestliže tedy Čech měl svou literaturu v Praze nebo Moravan v Olomouci, Slovák ji měl až v Pešti.

Po převratu byl tento rakousko-uherský stav předlán na československý řadou prozatímních nařízení. Ministerské presidium a vnitra v Praze podědily je po vídeňských předchůdcích, výtisk dvorní knihovny přidělen zemským úřadům, zemské knihovny zůstaly při skromném opatření původně provinciálním, ze Slovenska dostala tři výtisky bratislavská

Po volbách — do práce. Volby do obou sněmoven a do zemských a okresních zastupitelstev jsou hotovy. Vláda, která v dosavadním složení stran neměla většinu, podala demisi. Byla jmenována nová. Je to bývalá koalice, rozšířená zatím o politické živostníky; později přistoupí snad i luďáci. Henlein se nabídl k spolupráci. Československé strany, ochotné tvořit vládní většinu, jsou samy dosti silné a nebudou jednat o Henleinových požadavcích. Nicnežrádovci ztratili po sněmovních volbách elán. Již při rozdělování mandátů ve II. skrutinii se ukázal mezi nimi rozkol. Ligisté veřejně píší, že byli svými spojenci připraveni o dva mandáty. V celku provedeny byly zemskými a okresními volbami jen menší korektury ve smýšlení občanstva. Nově zvolené sněmovny se sejdou k ustavujícím schůzím a první jež důležitou prací bude, aby se své mocí, kterou volbami získaly, vzdaly ve prospěch vlády. Bude totiž nutno prodloužit zmocňovací zákony, jež koncem června vyprší. Pravomoci vlády k vydávání nařízení s mocí zákona je třeba vzhledem k dnešní mimořádné době, jakož i k tomu, že sněmovny odejdou na delší prázdniny. Mimo to třeba počítati se silnější opozicí. Klofáč plánuje pro úzký koaliciční výbor, instituci státních tajemníků, obsazení některých resortů odborníky, pro spojení ministerstev železnic a pošt v ministerstvo dopravy a pro hospodářský sbor. Jisto je, že nová vláda měla by býti utvořena na základě pracovního programu místo dlouhého jednání. Lze již dnes říci, že jednání ve vládě a sněmovnách nebudou ani tak snadná jako dosud, kdy socialisté s agrárníky přece jen se o mnohých věcech dohodli. Živostníci jsou příliš stavovský založení. Průmyslnická strana bude mimo koalici a tak nezbude socialistickým stranám než převzít obhajobu zájmů výřebních vrstev místo nich. Rozšíření koalice sumo o sobě znamená ztížení jednání. Těšme se spíše z toho, že demokratický režim je zajištěn a že nebezpečí silné opozice bude nutit strany vládní většiny k práci.

Jan Hrabánek

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Z obsahu

Intelligence na ztracené varě

Bohuslav Koutník

Umění abstraktní

Jindřich Chalupecký

Thomas Mann: Josef a bratři jeho

Helena Malířová

Sovětské romány

Břetislav Mencák

Spálená kniha, zakázaná výstava Josef Hora

V pražské Unitarii připravili naši studenti výstavku, která mohla být nesmírně poučná pro mnohého našince. Mohla, ale nebyla, protože pražské policejní ředitelství s ohledem na veřejný klid a na udržení korektních styků se sousedním státem pořádání výstavy zakázalo. Třetí říše by se na nás rozzlobila, kdyby české oči shlédly plné stoly knih, v Německu zakázaných. Byla to totiž výstava spálených knih — v Německu spálených knih.

Je docela možno, že německé vyslanectví v Praze by bylo protestovalo proti pořádání výstavy. Už jednou musily z Mánesa zmizet po takovém protestu některé karikatury hakenkreuzlských pohlavárů. Němci si velmi potrpí na korektnost. A my také. Zakazuje se u nás vše, co by mohlo urazit Hitlera, hned předem.

Ale proč by se měli Němci z Třetí říše rozčilovat nad výstavou, na níž se mělo ukazovat jen to, co oni sami s velkou pýchou provedli? Zákazy knih byly po Hitlerově převratu provázeny veřejným, okázalým jejich pálením na hranicích, jež hořely na berlínských ulicích. Patří k samé podstatě nacistické ideologie. Žádný hakenkreuzler se nestydí za tyto ohně. Naopak, je jeho povinností, je kusem jeho vlastenectví ničit všechny knihy, v nichž se hlásá pacifismus, demokracie, socialismus, marxismus, humanita. Nechceš-li čist Hitlerův Mein Kampf, nebo nedostaneš-li se ti do ruky, poučíš se o duchu Třetí říše nejlépe negativně. Vezmi deset knih, v Německu zakázaných, a ideologie německého rasismu ti bude brzy, jasná. Seřaď ty zakázané knihy vedle sebe — a bude ti ještě jasnější. Naši studenti se chtěli onou výstavou přičinit o to jasno, ale nepovedlo se jim. Musíme udržovat se sousedním státem korektní styky. Co je nám Čechům do povahopisu hákového kříže? Stačíž nám, že hitlerovština se zažirá do naší nic než národní buržoasie.

Myšlíme-li vážně na zákaz výstavy spálených knih, jenž je aktem opatrnosti naší poli-

President republiky svolal obě nově zvolené sněmovny k zasedání na den 18. června. Nově zvolení poslanci a senátoři složí do rukou předsedy vlády slib; pak budou provedeny volby předsedů a místopředsedů. Konečně bude podána zpráva o činnosti Stálého výboru, který, když sněmovna nezasedá, vykonává její funkci. Byly mu předloženy ke schválení smlouvy se sovětským Ruskem.

Čs. soc. dem. konali již první schůzi poslaneckého klubu své strany. Po poslanci Tomáškoví, který je nyní senátorem, stal se předsedou klubu dr. Meissner, jednatelem Klein. Usneseno, že na místo Stívina místopředsedou poslanecké sněmovny bude kandidován dr. Markovič.

Vláda přednese v obou sněmovnách svoje prohlášení. Nebude nijak sensační. Staronová vláda bude pokračovat v tom, co stará vláda začala. Bude se starat o potírání nezaměstnanosti a vůbec odstraňování hospodářské krize.

Pracovní program předprázdninový bude celkem chudý. Prodlouží se termínované zákony, zejména zákony zmocňovací. Tu ovšem by bylo třeba provést změny. Není logické, aby nařízení vydaná podle zmocňovacího zákona bylo možno zrušit nebo změnit jenom kvalifikovanou většinou, když zákon sám může být měněn nebo zrušen většinou prostou. — Pad odejde parlament na prázdniny, aby se vrátil k projednávání státního rozpočtu na příští rok. Do té doby bude možno připravit některé naléhavé osnovy.

Také v zahraniční politice se nezahálí. Po patku se Sovětským svazem sjednáno několik smluv s tímto státem. Především obchodní smlouva a úmluva o autorské ochraně. K ratifikaci paktu o vzájemné pomoci odjel do Moskvy zahraniční ministr dr. Beneš. Význam této oficiální návštěvy daleko překročil rámec návštěvy diplomatické. Tři dni politických rozhovorů se Stalinem, Litvinovem, Kalininem, Molotovem a jinými osobnostmi měly ráz přátelský. Smlouvy dosavadní budou doplněny úmluvou kulturní, jež má doplnit dosavadní styky intelektuální. Znovu oživují také snahy po obnovení myšlenky slovanské.

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Z obsahu

I legionáři mohou mluvit o nacionalismu

Jaroslav Kratochvíl

Legionářská léta Jaroslava Haška

Marie Majerová

Třetí rota doma

Josef Kopta

Temno zavalilo Prahu

Václav Hostiny

Zač manifestují legionáři

Václav Cháb

Československá obec legionářská svolává na letošní rok po třetí legionáře k manifestačnímu sjezdu do Prahy. Dva sjezdy dosavadní překvapily veřejnost především *početností*. Naše veřejnost, hlavně pražská, žije po léta pod sugescí bulvárního tisku protihradního, a jeho informace, opakované po měsíce a po léta, se na konec stávají pro ni skoro pravdou. V legionářských věcech má tento tisk po léta jednu písničku: legionáři už dávno odešli ze své organizace, organizují se za Radolou Gajdou, za Rudolfem Medkem, za Antonínem Pavlem, protože nemají nic společného s hradní, socialistickou, polobolševickou, delegátskou, ulejšáckou a tak dále Obcí. Stokrát jsme tyto věci za ta léta čtli v novinách Stříbrného. Tisíckrát v novinách nebožky strany národně demokratické. I agrární Večer si často právě v této otázce potrpěl na informaci nepřesnou, zato však stoprocentně pravcovou, než na demokratickou pravdu. Proto bylo prvním překvapením legionářských sjezdů to, jak na staré vojáky našich revolučních armád málo působilo soustavné zrádčování, vylučování z národa, pomlouvání, upírání samého charakteru revolučního vojáka. Bývaly to přece kampaně, které trvaly po léta. Měly vydatnou podporu v několika politických stranách, které nemohou tuto legionářskou organizaci ani vidět, snad už proto, že jejich vůdcové za války dělali jinou politiku, než nádeník, student, chalupník nebo řemeslník, který vzal pušku a šel proti Rakousku.

Druhým neméně silným dojmem bývá *pocitivý demokratismus* tohoto hnutí. Obíhá přece po republice voják, který býval v legiích populární a jehož řečníci dnes, jako před dvěma a pěti lety slubují legionářům, půjdou-li za ním, že z nich udělá pány republiky. Tento voják získal v posledních volbách několik desítek tisíc lidí. Málo jich není. Ale legionářů je mezi nimi sotva sto. Legionáři nic nedají na generálskou politiku, i když jim ta politika chce slibovat, že jim dá všechno, co jim demokracie nedala: především chleba hladovým. Mají rozum. Viděli diktaturu na Sibiři. Její slávu a její konec. Poučili se z toho. Jsou demokraty ne proto, že prostředí je demokratické a že nikdy nic jiného na světě neviděli. Jsou demokraty právě proto, že viděli fašism dávno před tím,

Ve dnech 4. až 7. července koná se v Praze III. všelegionářský sjezd. Na rozdíl od pracovních sjezdů Československé obce legionářské, které se konají v určitých lhůtách v hlavních městech některé země republiky, nejsou manifestační sjezdy legionářské omezeny jen na členstvo jedné, byť největší legionářské organizace a konají se vždy v Praze. Na pracovních sjezdech se řeší vnitřní otázky organizační a taktické, všelegionářské sjezdy jsou pak jen manifestační.

V uvedených dnech sjedou se do Prahy legionáři ze všech krajů republiky — bez rozdílu organizačního a politického příslušnosti — aby před veřejností byli živým dokladem velké myšlenky a programu, které vedly k osvobození československého národa z předlouhé poroby, ke zřízení samostatného státu a jeho zařazení do společnosti ostatních států a národů.

Veřejnost si musí znovu a znovu připomínat, že svoboda a státní samostatnost nám nikdo nedal darem, nýbrž že jsme si ji usilovnou prací a obětmi vybojovali. To je skutečnost nesmírně důležitá, neboť z ní vyplývá, že jsme za samostatnost státu sami odpovědní a že ji musíme hájit.

Sjedou se tu po letech v historických krocích ruští, italští a francouzští legionáři, jak bojovali na různých frontách pod vůdcem Masarykem za stejnou myšlenku.

Mladší generace, která válku světovou neprožila, nedovede si představit, jaké mravní síly bylo třeba, aby se překonaly všechny překážky, které se ozbrojenému odboji stavěly v cestu. Náš národ byl v cizině neznámý. Bylo třeba několikaleté usilovné práce propagační, kterou vedli Masaryk, Beneš, Štefánik, Sykora a četní jiní naši krajané, usazení v cizině.

Bylo také třeba hodně propagační a informační práce v zajateckých láborech, roztroušených po několika rozlehlých státech. Myšlenka osvobození národa v lidském žila, ale bylo ji třeba vtělit v čin. A tu se ukázala pravda dříve lidem. Lidé utrpěli válečnými útrapami s nadějí na odpočinek od bojů až do konce války si uvědomili, že nadešla osudová chvíle — teď anebo nikdy. Obětovale pohodli, rodinné vztahy a řadili se pod prapory bojovníků proti dáv-

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 150

Z obsahu

Perspektivy a prohry agrární politiky

Václav Kovář

Socialism a křesťanství

Lidmila Koutníková

Tri výstavy a k čemu mne přivedly

Jindřich Chaloupecký

Opuštění Kondelici

Václav Hostiny

Problémy řízeného hospodářství

Jaroslav Čecháček

Syndikátní organizace.

Štála se heslem dne. Ústřední svaz průmyslníků se vyslovil pro syndikalizaci, ústředna obchodních komor prohlásila, že komory stojí na zásadním stanovisku, že za jistých okolností je nutný zásah státu do soukromého hospodářství a ministerská rada projednala minulý týden syndikalizaci mlynů a brynzy. Tyto skutečnosti jsou jenom výsledkem dlouholetého praktického i teoretického úsilí zjednat jistý pořádek v kapitalistické výrobě, dospět k jistě její organizaci, zachránit, co se ještě zachránit dá a zjednat také jisté předpoklady pro nástup nového hospodářského rozmachu. Toto úsilí bylo společné výrobcům i dělnictvu, třebaže ovšem každá strana vycházela ze zcela jiných předpokladů a docházela také k jiným koncům. Průmysl chtěl mít regulovanou výrobu a ovšem regulované ceny, chtěl se zbavit outsiderů v přítomnosti i v budoucnosti, chtěl dokonale využít už dnešních výrobních zařízení, kdežto dělnictvo vidělo v syndikátech možnost regulovaných mezd, stabilizované pracovní příležitosti, možnost vlivu na chod tovarů, rozhodování o čistě hospodářských otázkách a vliv na tvoření cen. Už roku 1933 (v říjnu a v listopadu) otiskl jsem spolu s Jaromírem Hlaváčkem v Činu serii článků, kde jsme navrhovali zřízení nucených syndikátů pro celou hospodářskou oblast s nuceným zastoupením dělnictva, s dělnickými komorami, s nejvyšší hospodářskou radou v čele a se státní bankou. Nášeho návrhu si všimla odborná literatura (Verunáč), ale ve straně sociálně-demokratické nenalezl ohlasu. Rozhodující činitelé nedošli k jednotnému úsudku, majíce protichůdná mínění. Je to škoda, nikoliv pro autory, nýbrž pro dělnické hnutí, které si nechalo vzít iniciativu z ruky a dnes dodatečně se snaží zajistit si v syndikátech spolurozhodování

Syndikát a kartel.

Zijeme v ovzduší syndikátů a syndikalizace a proto v kružích neinformovaných mohou vzniknout snadno příliš veliké představy o ceně těchto organizací a o jejich hospodářském dosahu. Proto budíž ihned uvedeno, že kartel a syndikát je jedno a totéž, třebaže se tu a tam užívalo slovo „syndikát“ v užším smyslu pro označení společné prodejní kanceláře kartelu. Uvědomíme-li si totožnost těchto pojmů a vzpomeneme-li houževnatého protikartelového zápasu, postihneme ihned nebezpečí takovéto organizace. Kartel (syndikát) kontingentuje výrobu, určuje, kdo a kolik smí vyrábět. Rayonuje její odbyt, protože každému určí, kde a komu má prodávat. Stanoví odbytové podmínky pro obchodníky, určuje ceny pro spotřebitele a má-li rozhodující vliv na výrobu, je konsument vydán kartelu na pospas a může mu vzdorovat jenom tím, že přejde ke konsumu zcela jiného zboží. Kartel zhodnocuje dosavadní výrobní zařízení, vykupuje své konkurenty, racionalizuje výrobu, přenáší výrobu z jednoho kartelového podniku do druhého, neždál se výroba v onom podniku dosti rentabilní a tak dále. Moc kartelu nad výrobou, odbytem a konsumem způsobuje, že při vzestupné tendenci cenové kartel rychle žene ceny nahoru, kdežto při cenovém poklesu cen

Legionářský sjezd ukázal velmi jasně, že velká většina legionářů se hlásí pod jiné prapory, než pod jakými by je ráda viděla naše buržoazie, maloměstáci a část vysoké byrokracie, zkrátka všichni, kdo své úzce osobní cíle zastírají praporem v národních barvách. Legionáři masovou účastí na svém sjezdu dokázali, že nezapomínají: osvobození národa zpod cizího panství bylo, byť i nemalou, přece toliko částí programu jejich odboje. Nezapomínají, že vidina osvobození vlasti, za kterou šli znovu do zákopů, byla vidinou státu spravedlivého sociálně i hospodářsky.

Dokázali však více. Dokázali, že, srovnávajíc tento svůj ideál s dnešním stavem ČSR., jsou odhodláni zaň dále bojovat až do úplného jeho vydobytí. Ukázali se zkrátka jako řádní demokratické fronty v ČSR.

Bylo by třeba, aby tato manifestace probudila všechny demokraty a všechny socialisty nejprve k přemýšlení a pak k činům. Při pohledu na tyto šiky prostých lidí, kteří si na svůj prapor napsali program Masarykův, nutně se vrtala myšlenka, že náš národ vůbec a intelektuální jeho část zvláště se dosud nevyrovnal s Masarykem. Je velmi dobré, když se učíme v cizině. Je však třeba, abychom se také učili od domácích vzorů. Je třeba, abychom, přijímajíc naučení z ciziny, přizpůsobovali je svým poměrům. A jako vydatný nástroj tohoto procesu musí nám sloužit právě učení našich lidí, kteří tak dobře rozebrali náš život a vyvodili z tohoto rozboru správné důsledky, jako Masaryk.

Masarykův ideál lidské společnosti — hospodářská a sociální demokracie — je ideál společný všem socialistům, ideál dosud živý a dd se — i když to zní paradoxně — v mnohém podepřít učením klasiků socialismu i Marx a Engelse. Jeho taktický prostředek — demokratický vývoj — je pak v dnešní době prostředkem jedině možným, jak nám ukáže přísně marxistický rozbor situace, která není revoluční. S dynamickými prvky Masarykovy ideologie jsme se dosud nevyrovnali. Je na čase, aby byla celá tato ideologie přísně zvážena. Ukáže se, co obsahuje zlatých zrn!

A je třeba práce, která by ze zlatých zrn různých socialistických ideologií nashromáždila poklad, který by spolu s novými poznatky znamenal nový ideologický základ nové socialistické taktiky a nového náporu socialismu.

Legionářský sjezd ukázal, kolik živé síly je v Masarykově učení. To musí být mementem každému, kdo toho dosud nezapomínal.

R. N. Foustka

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Z obsahu

Čtyři malé monografie

Žena v kultuře Ameriky

Ze vzdáleného světa

Ano a ne o socialismu

Bohumil Polan

Józa Novotný

A. M. Piša

Bohuslav Koutník

Bedřich Engels

Jaroslav Guth

(K čtyřicátému výročí Engelsovy smrti)

Dne 6. srpna 1895 došel do Stuttgartu z Londýna telegram:

»Generál včera večer v 10.30 klidně zesnul.

Těmito slovy oznamoval Eduard Bernstein Karlu Kautskému a ostatním přátelům velkou ztrátu, kterou utrpělo mezinárodní dělnické hnutí úmrtím jednoho ze svých nejznámějších vůdců. Neboť »generál« byl mladší z obou zakladatelů vědeckého socialismu, Bedřich Engels.

Jméno Bedřicha Engelse je v historii nerozlučně spjato se jménem Marxovým. Dějiny znají málo příkladů tak dokonalého přátelství a spolupráce, jako je dlouholetý svazek obou zakladatelů marxismu. Čtyřicet let pracovali ti dva mužové spolu na vytvoření velkého systému kritiky společnosti a socialistické teorie a na ideovém vyzbrojení a politickém vedení prvních mezinárodních organizací dělnické třídy, Svazu komunistů, I. Internacionály a německé sociální demokracie, jež se stala základním kamenem Internacionály druhé. Čtyřicet let se denně radili o všech teoretických i praktických, filosofických, národohospodářských i politických otázkách dělnického hnutí; jejich následovníci mohou být vděční náhodě, která je v emigraci na desetiletí místně rozdělila, takže byli nuceni si dopisovat a zanechat po sobě korespondenci, která je nevyčerpatelnou studnicí poznání všech těchto oborů. Je z ní jasné vidět, že marxistická teorie byla už při svém vzniku dílem kolektivním nejen v tom širším smyslu, že se v ní zrcadlily zkušenosti osudů a bojů celých dějinných hnutí, nýbrž i doslova proto, že ji vytvořili v úzké spolupráci dva velcí mužové.

Touto úzkou spoluprací byla Engelsova osoba jaksi zatlačena do stínu, do značné míry neprávem. Zajisté Marx byl z obou první mezi rovnými. Sam Engels to mnohokrát výslovně uznal; opětovně prohlašoval, že hrál po celý život jen druhé housle, že to, co objevil on, by byl Marx později sám našel také, že »Marx stál výše, viděl dále, přehlédl toho více a rychleji než všichni my ostatní«. A uznal to především činem: je jistě jedním z největších příkladů obětavosti v zájmu přátelství a společné věci, jestliže Engels, sám zámožný a nesmírně nadaný, po deseti letech věnoval značnou část svého času a námah zatračenému kšeftu, aby materiální pomocí umožnil stálo vědeckou práci svému většímu druhu.

Avšak není nesprávné ani to, co Marx Engelsovi napsal jednou v korespondenci po letech spolupráce: »Viš, že předně vše u mne přichází později a za druhé, že vždy následuji ve Tvých šlépějích«. Neboť Engels měl ne-li tak hluboký, tedy namnoze rychlejší postřeh a zajisté byl originálnější myslitel. Nejdůležitější součástí marxistické teorie, nauku o historickém materialismu a ekonomickou teorii kapitálu, objevili oba badatelé současně a společně.

Vytýkalo se našim spisovatelům, že si málo všimají současnosti, že se jí vyhýbají, utíkajíce do hermeticky uzavřených místností svých bytů. Loni na podzim se ukázalo, že tyto výtky byly celkem liché. Československý spisovatel žije ve své době a se svým národem, na-prosto mu není lhostejno, kam loď jeho státu směřuje nebo kam by ji kdo chtěl zavléci. Žije velmi intenzivně se svým lidem a politicky cítí téměř tak jako kulturně. Národně demokratický a ligistický fašism, jenž hrozil zachvátit jako divý požár veliký komplex našich lesů, byl odvrácen a utlumen především pohotovostí československých spisovatelů, kteří nečekali jako v Německu nebo v Rakousku jediné na revoluční počín dělníků, kteří vystáhli sami, spoléhajícе přirozeně ovšem na ode-zvu v řadách stran socialistických.

Vzpomínám-li této kampaně, je to proto, abych také připomněl, že fašisty spisovatelům z tak zvaného levicového tábora bylo prudce vytýkáno, že neprávem obsadili jakési výhodné posice, s nichž zajisté budou smetení, jakmile »zafouká národní vítr«. Jaké to jsou výhodné posice? Patrně prebendy. Patrně vysoké hono-ráře. Nepochybně odměny nejenom ve formě státních a Jiráskových cen. Jaké to jsou prebendy? Zajisté i mnohým dobrým lidem ze spousty pomlul, které byly vrženy ve tvář nefašistickým spisovatelům, tyto prebendy utkvěly v myslí a že se domnívají dosud, že sociální postavení každého spisovatele, jenž průměrně vydá jednu knihu do roka, jest více než slušné, že mu

V Praze 15. srpna 1935

VII • 17

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Z obsahu

Jugoslavijské vidění

O historických formulacích

Jaroslav Kratochvíl

Antonín Kopal

(Pávodní dopis)

Ve Splitu 25. července 1935.

Zahraniční debut Buriánova D 35

Josef Träger.

Tři drobné postřehy o velké věci

Pavel Eisner

Zbožnost a bezbožnost v kapitalismu
a socialismu

Bohuslav Koutník

Obilní monopol nám nadělil denaturované obilí. Měli jsme v té punčoše už denaturovaný lih a denaturovaný cukr. Nevzpírá se ve vás cit pro pořádek a smysl pro přirozené věci?

Obilní monopol prý znamená organizaci, pokus o řád ve výrobě. Můžete věřit v úspěch toho řádu, začíná-li takhle ničivě a nesmyslně?

Může si socialista přichvalovat obilní monopol a jeho dílo? Zajistě, socialism není nic jiného, než velká snaha a touha po organizaci výroby a spotřeby. Proto ovšem nemohou ještě socialisté souhlasit s každou organizací výroby. Železářský kartel jest také organizace výroby a odbytu. Socialisté nemají však důvodu s touto organizací souhlasit. Cukrovarnický kartel jest také organizace výroby. Ale — jak dnes věci vypadají — je to organizace, která nesleduje nic jiného, než zajištění prospěchu cukrovarů, cukrovarníků a bank, v jejichž koncernu cukrovary jsou.

Obilní monopol zajišťuje sedlákům slušnou mzdu za jejich práci. S tím bylo by možno souhlasit. Ale věc dopadá tak, že prospěch zemědělece jest vykupován neprospěchem ostatních, také malých lidí, také chudáků. Zbude-li obilí z minulých sklizně, bude se denaturovat. Česky: ničit. Při tom jest nesmírný počet lidí, kteří by potřebovali několik kilo dobré české mouky. Denaturované obilí pro český dobytek bude. Dobrá česká mouka — která by mohla být — pro české chudáky nebude. Obilní monopol jest znamením síly agrární strany. Sociální organizaci však není. Pokud lidé budou mít hlad, pokud lidé nebudou mít chléb a mouku, zatím co dobré české obilí se denaturuje proto, aby se mohlo dávat jen dobytku, nelze tuto organizaci považovati za sociální. Pokud se obilí nebude sít proto, aby lidé se mohli dobytka najísti, pokud se na jedné straně bude mluvíti o nadprodukci, zatím na straně druhé lidé mnoho věcí by potřebovali, ale nemohou je mít, protože nemají si je možnost opatřit, zůstane každá organizace organizací nesociální, organizací, s kterou se v podstatě socialistické nemohou smířit. V. Hostiny.

V naší republice víme o Jugoslavii jenom to, co nám ČTK o tamních poměrech poví. Stálého zpravodaje nemá v Jugoslavii žádný český list. Ocitnou-li se přece v našem tisku nějaké zprávy, pak jsou to jen reportáže o časových událostech nebo komentáře zpráv ve smyslu oficiální politiky spojenecké. Naproti tomu světový tisk anglický a francouzský má o poměrech v Jugoslavii soustavně objektivní informace a jeho zpravodajové si pozorně všimají i hnutí opozičního, chodí na opoziční schůze a podobně.

Ústavní převrat z ledna 1929 byl nám líčen jako jediné východisko ze zmatků a politické rozháranosti v Jugoslavii. Opošice tvrdí, že střelení ve skupstině bylo zaranžováno vojenskou klikou bělehradskou. Nemá dnes smyslu se přit o důvodech vzniku události. Více nás musí zajímat, jaké škody diktatura nastopila a jak možno tyto následky odklidit.

Jihoslovanský král Alexandr padl v říjnu rukou vrahů v Marseille. Musila být učiněna nová opatření. Se změnou režimu se všude na světě mění také politické poměry, zpravidla k lepšímu. Dává se rozsáhlá amnestie, politické svobody. Tehdejší ministerský předseda Jevtič se však z historie ničemu nenaučil. Držel starý režim a ještě se snažil jej utužit. Šest let nebylo v Jugoslavii svobody tisku, svobody shromažďování a svobody slova. Tisk mohl přinášet jen úřední zprávy a kulturní zprávy, »shromažďovat« se mohli jenom dva lidé.

Jihoslovanský lid měl vždy velký zájem o otázky politické. Nemohl-li o politických věcech mluvit ani číst a nemohl-li se shromažďovat, hledal náhradu. Shromažďoval se hromadně v kostelích, na poutích a na procesích. Nazývali-li dnes Srbové Prečany (smysl tohoto slova dále vyložím) klerikály, nemají pravdu. Dnes za změněných poměrů zejí chrámy prázdnotou.

Nástrojem Jevtičova režimu byl volební zákon, který zavedl veřejné volební právo, libovůli v připouštění kandidátů a možnost, že někde platilo 3000 hlasů více než jinde 15.000 hlasů. S tímto volebním řádem se šlo do voleb dne 5. května letošního roku. Jevtič ovšem dostal většinu, ale dlouho se neudržel. Voleb se sice nemohli zúčastnit socialisté a ještě jiné strany, ale opošice přece jen musila být připuštěna. Přes to, že nebylo příznivých podmínek pro agitaci, neboť nedávno z internace propuštění opozičníci se ještě nemohli dobře rozhlédnout, přes to, že nebylo možno agitovat v tisku a na schůzích, opoziční kandidátka dostala 1.100.000 hlasů. To při počtu voličů (v Jugoslavii ženy nemají dosud volebního práva) všeobecně překvapilo. Tím více, že se volilo veřejně a bylo tudíž potřeba kuráže přihlásit se k opošici. Zděšení způsobilo, že se pro opošici vyslovilo 300.000 Srbů (sedláků).

V Praze 29. srpna 1935

VII • 18

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Z obsahu

Imperialism v kapesním vydání

Böhuslav Koutník

Krise stylu a výrazu v hudbě

Paul A. Pisk

Loď bez kapitána

Anna Bendová

Grundova monografie o K. J. Erbenovi

Ludvík Páleníček

Hospodářství v diktaturách

František Fajfr

Mohlo by se říci, že se diktaturám daří více politika než hospodářství a demokraciím více hospodářství než politika, ale neúprosná morálka občanská žádá, abychom věřili v politickou i hospodářskou úspěšnost toho režimu, pro který jsme se rozhodli. Demokracie je tedy úspěšnou cestou politiky i hospodářství, diktatura vede k politickému i hospodářskému úpadku. Je to jasné a rozděluje to svět na dobrý a zlý, ale pro nás socialisty to není tak jednoduché. Je ovšem těžko říci, jak má socialista myslet o těchto věcech. Nezachová se ani socialistům, což je právě ta potíž. Je dnes tolik motivů a ohledů, které mají vliv na posuzování správnosti socialistického myšlení a tak málo dohody o základních principech socialismu, že je opravdu nevděčné přihlásit se k socialismu. Přijímáje toto riziko, ale při tom ochoten ustoupit moudrosti a zkušenosti lidí v těch věcech lépe zpravených, soudil bych, že východiskem a zásadou socialisty je socialism, nikoli něco jiného, tedy ani antithese diktatura či demokracie. Socialista nemusí věřit, že je politická i hospodářská úspěšnost inherentní demokracii a že diktatura znamená všestranný úpadek nebo naopak. Socialista je třetí v této hře: jeho problematikou není politická ústava, nýbrž společenská; nikoli státoprávní zřízení, nýbrž reální složení společnosti. S tohoto hlediska není jeho antithesi protiklad demokracie a diktatury, nýbrž kapitalismu a socialismu.

Reální společenskou ústavou je dnes kapitalism; teprve v druhé řadě se toto společenské zřízení rozchází v diktaturu, obecně nazývanou (s jakousi licencí) fašismem, nebo v buržoasní demokracii. Protože krise a dosavadní deprese je poruchou reální společenské ústavy, trpí oba režimy stejnými potížemi, které mohou místní podmínky zvětšovat a to nezávisle na formě režimu.

Při tomto chorobném základu, který je společný oběma režimům, by bylo nesprávné soudit, že jenom jeden z nich je předpokladem hospodářského vzrůstu a druhý nutně vede

V předchozích čtrnácti dnech kromě otázky habešské věnována byla větší pozornost sjezdu Komunistické internacionály v Moskvě a otázce drahoty životních potřeb.

Řeči, které byly pronášeny nedávno na sjezdu v Moskvě, z nichž vysvítá určitý obrat v poměru k socialistickým stranám, k demokracii a národnostním menšinám, nebyly nijak jasné. Dialektika — ať chtěná či osvojená — zatemňovala pravý smysl projevů, na jejichž jasnosti záleželo, na příklad projevu Dimitrova. Poněvadž nikdo nepřeložil řeči do jazyka všem, a zejména dělníkům srozumitelného, jsme nuceni spokojit se celkovým dojmem z přečtených projevů. A tento dojem je: není valného rozdílu mezi jednotnou frontou a lidovou frontou, které mají být prostředkem k sjednocení dělníků pod komandem komunistů.

I když by bylo nerozumné zvát komunisty hned do vlády, anebo od nich očekávat vstup do vlády, jisto je, že obrat v nazírání na situaci nastatí musí. Půjde nyní o to, jak se projeví. Již dnes je vidět, že socialisté zaujmou stanovisko vyčkávací. Poskytnou komunistům čas, aby svým vpličům vyložili, co vedlo Komunistickou internacionálu k změně názoru a jak oni si představují další postup u nás. Budou přezírat dozrívající manévry, které by měly lid másti a vyčkají, jak komunističtí poslanci a senátoři použijí moci, kterou jim lid svěří, k podpoře požadavků pracujícího lidu. Komunističtí poslanci a sená-

V Praze 12. září 1935

VII • 19

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Z obsahu

Cesta Hendrika de Mana k novému
reformismu Jaroslav Čecháček

Bohatí a chudí v politice

Bohuslav Koutník

Veliký román

Karel Škába

Třídní boj v zemědělství

František Fajfr

Kulturní spolupráce se Sověty

Václav Běhounek

Konečně to bylo veřejně pověděno i se sovětské strany: že český jazzband v hotelu *Metropol* nijak nedostačuje, aby dal sovětskému posluchači představu o československé hudbě. Platí to zároveň o všech ostatních oborech kulturní práce. Ve 190. čísle *Izvěstí* si udělal malou přehlídku tohoto Dmitrij Bucharcev, který procestoval naši republiku od západočeských lázní až po Vysoké Tatry a všude se přesvědčil o neživějším zájmu našich lidí o Sovětský svaz. Na této cestě také nabyl poučení o potřebě seznámit sovětské národy s bohatou a zajímavou kulturou Československa, s jeho literaturou, starobylým uměním, architekturou a malířstvím. Mělo by prý dojít k organizaci výměnných zájezdů divadelních a hudebních. Dějepisci by našli práci v pražských historických a literárních archivech. Nesmí se prý zapomínat, že Praha zaujímá významné místo v dějinách ruské komunistické strany. V pražských archivech je spousta materiálu, který by mohl být historikům ruské revoluce užitečný. Bucharcev uzavírá svou statí devisou: zesílit, upevnit a systematicky rozvíjet intelektuální svazek s Československem! Zatím co tato středoevropská země se snaží poznat SSSR po všech stránkách, Rusové a ostatní sovětské národy vědí o Československu velmi málo. Dosud však na to byly vyslovovány stesky a stížnosti toliko s české strany, kde se přes to i dále snaží prohloubit kulturní styky se Sověty.

Ve stejné době jako článek *Izvěstí* a proto nezávisle na něm vyslovil Josef Kopta v úvodníku *Lidových novin* přání, aby kulturní výbor naší sněmovny se jednou začal zajímat o kulturní styky se Sovětským svazem, které jsou stále ještě v údobí improvisace nebo pouhých plánů a bez nichž dílo politického a hospodářského sblížení bude neúplné! Týž den jsem v *Právu lidu* poukázal, jak jsme z kulturní ustrašenosti letos propásli možnost uvidět v Praze Vachtangovovo divadlo a zahodili příležitost ukázat výměnou v SSSR český herecký soubor. Zároveň jsem poukázal na pasivnost kulturní bilance na straně sovětské. V programu sovětského

Prohlásil-li jeden agrární předák po volbách, že fašisty přehnojili, zdá se, že tento klasický výrok platí tím spíše o henleinovcích, kteří mohou agrárikům děkovat za to, že se mohli zúčastnit volebního boje a dostat svoje zástupce do sněmoven.

Roku 1933 byl schválen zákon o rozpouštění politických stran, který je namířen proti stranám protidemokratickým a protistátním. Proti henleinovcům se ho nepoužilo, ač bylo obecně známo, že tato strana převzala příslušníky rozpouštěné strany hakenkreuzlorské a zastavené německonacionální. Říkám-li, že zákona nebylo použito, neslevuji ničeho se stanoviska, že tento zákon neměl být vůbec vydán, poněvadž umožňuje libovůli a visí jako Damoklův meč i nad stranami, které jej odhlasovaly. Konstatuji prostě skutečný stav.

Agrární strana, která hledá neustále nové kombinace pro různé příležitosti a nechává si několik železek v ohni, si patrně neuvědomuje, že svým postupem dopustila se neloyality vůči ostatním stranám koaličním a vydala stát unítránnímu neklidu, který bude mít ohlas i v zahraničí.

Henlein, jak známo, svolal veliký tábor lidu do Boru u České Lípy, kde hrozil zostření opozice, a aby své hrozbě dodal váhy, pozval říšskoněmecké dopisovatele z Prahy do severních Čech, kde jim chce ukazovat bídu ve zněmčeném území.

Nelze říci, že by ve zněmčeném území bída nebylo. Bída tam je, ale trpí ji Němci i Češi. Bída ovšem není jenom zjev severočeský. Je u nás, v krajích čistě českých i slovenských a

V Praze 26. září 1935

VII • 20

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Z obsahu

Rízené či plánovité hospodářství?

Zdeněk Fierlinger

Závěr Koptovy legionářské trilogie

Bohumil Polan

Mezinárodní studentské sjezdy

Miroslav Bidlas

Krise filosofie

Lidmila Koutníková

Pražský festival

Mirko Očadlík

Pražský festival Mezinárodní společnosti pro soudobou hudbu se tedy zdařil, ačkoliv byl v svém organizačním údobí sabotován jako málokterý z podniků tohoto druhu. Jeho historie byla doopravdy zamotána, nejen zásahem Karlových Varů, kde původně měl být festival konán, a jimiž byl šest týdnů před udaným termínem odřeknut, ale i zásahy pražskými, které také způsobily jedno odřeknutí. Akta tohoto festivalu nebudou asi úplná, protože většinou rozhodující jednání byla ústní intervencí, takže z nich se sotva sezná, kde vězela hlavní pražská sabotážní síla. *Alois Hába*, jehož organizační schopnost a osobnostní průraznost festivalem triumfovala, je takový fanatik budoucnosti, že mu nestojí za to, aby se ohlížel do minulosti a aby upozornil na to, kde věci vážly. Domnívá se optimisticky, že falešní proroci, kteří prorokovali pražskému festivalu fiasko, si po druhé dají pozor, a těší se jen z výsledku, jímž se před cizinou nejdokonaleji reprezentovala skladatelsky i reprodukčně naše hudba, Praha i stát. Festival měl tedy všestranný úspěch k úžasu nejen mnoha přítomných cizinců, ale i nás — nejen skeptiků, ale i největších optimistů. Znamená opravdový konsensus moderních českých lidí. Poznalo se to na obecenstvu, v němž se ukázala evropská elita, která po stránce vni-
mavosti, gentlemanství a kázně nemá sobě rovného.

Letošní festival byl třináctý podnik tohoto druhu. Společnost, jež jej pořádá, vznikla v době největší touhy po moderních uměleckých výbojích. Bylo to po válce a podnět vyšel od skladatelů vídeňských, vychovaných Schönbergem a Schrekerem. Organizačně byl v čelo společnosti postaven Angličan, profesor musikologie na cambridgeské universitě Edward Dent, autor pronikavých studií z údobí, v němž vyrůstal a rostl veliký a vrcholný typ klasické hudby.

Dent byl a je i vyslovený hudební pedagog, teoretik, jenž vychoval řadu pozoruhodných anglických hudebních talentů skladatel-

Dva různé světy. Ministr sociální péče inž. Nečas měl v sociálněpolitickém výboru poslanecké sněmovny výklad o hospodářské krizi a nezaměstnanosti. Československo, řekl, má jen 70% výroby proti roku 1928. Koncem srpna 1935 jsme měli 556.000 neumístěných uchazečů o práci. Ani zaměstnaným se nevede dobře. Podle statistik Ústřední sociální pojistovny je v prvních třech mzdových třídách, to je se mzdou nejvýše 14 Kč denně, přes 53% všech pojištěnců. Roku 1930 bylo v nejvyšších třech třídách 24% pojištěnců, v roce 1935 jen 14% pojištěnců. Proti roku 1929 poklesly mzdy v roce 1934 průměrně o 18%. V roce 1934 ubylo na mzdách zaměstnanců proti roku 1929 pět a půl miliardy Kč. Ministerstvo sociální péče se snažilo tento pokles zastavit vydáním nařízení o nevyhovující kolektivních smluv, nařízení, jímž se omezuje strojeová výroba ve sklářství a nahrazuje se prací ruční. Nařízením, že bez svolení úřadů nesmí být podnik zastaven, bylo ochráněno před propuštěním 29.000 zaměstnanců. Je potřeba rozmnožit možnost výdělků veřejnými investičními pracemi, které jsou naléhavé a byly by rentabilní a podporou stavebního ruchu. Nutnost zkrácení vyplývá přímo z technického rozvoje a nahrazování lidské práce stroji. Zaměstnavatelé by měli povinně hlásit uprázdněná či nová místa a přijmouti příkazané síly. Cifry o poklesu důchodů a v důsledku toho, konsumu: Spotřeba tuků poklesla téměř o 20%, piva rovněž, cukru o 10%, uhlí otopného o 19%, zápalak o 38%, výnos dávky ze zábur o 25%. Jen zvýšení ceny chleba znamená u čtyřčlenné rodiny ročně zdražení o 150 Kč.

Nečasův výklad byl doložen čísly, která se nikdo nepokusil vyvrátit. Lidé se mají špatně, opakovali, je třeba jim dát práci a výdělek, aby mohli kupovat. Nepodnikají-li soukromníci, musí podnikat veřejné svazky.

V téže době, kdy Nečas burcoval parlament, bylo otištěno memorandum univerzitního profesora a guvernéra Národní banky dra Engliš, které dal letos v květnu předsedovi vlády, a v němž vládě radí, jak si má v budoucnosti počínat.

Engliš se dotýká téměř všech věcí; o nichž mluvil Nečas; je však velký rozdíl v tom, jak on na věci pohlíží. Především vidí velké státní dluhy a diví se, jak mohlo dojít k odcizování srážek z platů, když deflace (zhodnocování zlata — peněz) se neodčinila. Soudí, že úvěr je přípustný jen na zbrojení a investice, jež musí být plně rentabilní, to je takové, které přináší vlastní úhradu. Ač se hrozí nových neuhrazených výdajů, naznačuje, že bude někde třeba nových sanací

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Z obsahu

Poučení včas o Masarykovi

Břetislav Mencák

Habeš, země obviněná z barbarství

Artuš Černík

Ruská emigranika se vrací

Marie Švarcová

Život a dílo Martina Andersena Nexö

Vojtěch Skalák

Společnost národů a veřejné mínění

Gustav Winter

Velikost historických okamžiků lze zjistit teprve časovým odstupem. A tak by snad bylo předčasno tvrdit, že jsme prožívali v Ženevě historické chvíle v těch dnech, kdy se rozhodovalo o postupu Společnosti národů v konfliktu italsko-habešském. Možná, že byly historičtější, než sami dnes tušíme, možná, že z nich nic historického nevznikne. Záným způsobem to však nebyly chvíle všední. Společnost národů ukázala svou existenční schopnost a svou užitečnost právě v době, kdy se vůbec pochybovalo, že přežije nynější komplikovanou mezinárodní situaci. Bez přemrštěného optimismu lze dnes říci, že ji přežije a že vyjde dobře z této veliké zkoušky. »Co mne nezabije, to mne posílá«, tato Nietzscheova slova se právě dnes osvědčují na ženevské mezinárodní instituci. Po velkých porážkách, jež utrpěla Společnost národů za svého dosavadního trvání — jmenujme jen nezdar ozbrojovací konference, naprosté fiasko konference hospodářské, projev bezmoci v konfliktu čínsko-japonském — zdá se, že to, co mělo být poslední ranou, naopak vzkrísilo k nové energii umlčený organism Společnosti.

Ale jak vůbec mohlo dojít k situaci, v níž bylo pochybováno o existenci Společnosti národů? Jistě především proto, že Společnost sama podceňovala své životní síly, nesnažila se probojovat si své mezinárodní místo, spokojovala se často úlohou »toho, jež políčkují«. Její pakt jí dává velmi široká práva a činí z Mezinárodního úřadu práce pouhý její anex; srovnajme však, co udělal ze svého úřadu Albert Thomas, jež bylo všude vidět a slyšet, jenž všude osobně zasahoval, a jak slabé a chabé vedle něho vypadal organism, jenž měl být ústředím a duší mezinárodního politického života po válce. Sir Eric Drummond, první generální sekretář Společnosti, byl výborný organizátor a bez jakýchkoli předběžných vzorů stvořil v Ženevě úřední aparát, jediný svého druhu. Ale chyběla mu přiroblost politická a jeho koncepcí bylo vytvářet pokud možno všechny nepřijemné otázky bez Společnosti. Jen tak mohly věci dospět až tak daleko, že se uvažovalo o direktoriu čtyř západních velmocí, které by mimo Ženevu bylo rozhodovalo o osudu světa. Mezinárodní úřad práce zárlivě bránil svou kompetenci a hleděl ji, pokud možno, rozšiřovat; Společnost národů pasivně přihlížela k tomu, jak jednou Řím, po druhé Berlín, Londýn nebo Paříž jednají přes její hlavu o věcech, o nichž měla jednat výhradně ona.

Nechtěli bychom nic říci proti byrokratickému aparátu Společnosti; kdo jej vidí fungovat zblízka, pozoruje, že mu Sir Eric vdechuje nejlepší tradice anglického Civil Service. Úředníci Společnosti národů jsou znamenitě placeni, ale také znamenitě pracují; naše vysoká byrokracie nesnese s nimi srovnání ani co do znalostí a rozhledu, ani co do výkonnosti. Ale to, co mělo být jen prostředkem, stalo se v Ženevě účelem. Celý duch Společnosti se zbyrokratisoval mnohem dříve, nežli se kdo mohl nadít u tak mladého organismu. S čistě by-

Válka v Habeši. Již delší dobu dopravovala Itálie Suezským průplavem do svých afrických kolonií Somalska a Erytreie vojsko, válečný materiál a zásoby potravin. Konflikt u Ual-Ualu, kde hranice nejsou přesně vymezeny, zabýval se rozhodčí výbor; když zjistil, že vina byla na obou stranách, našla Itálie nové důvody. Věci se zabývala Rada Společnosti národů a pak plenum Společnosti.

Dne 2. října promluvil Mussolini v Římě do rozhlasu, řeč, která nenechávala nikoho na pochybách, že je to výzva k válce. Skutečně také dne 3. října nastoupila italská vojska čtyřmi proudy pochod do Habeše.

Itálie i Habeš jsou členy Společnosti národů. Habeš, která nemá armády ani dobře vycvičené, ani náležitě vyzbrojené, utíkala se od počátku pod ochranu Společnosti národů. Jeli-kož při takové ochraně hraje nejdůležitější otázku, kdo je útočníkem, stáhla Habeš svoje vojsko 30 km od hranic. Tu pak, dojde-li ke srážkám, je hned bezpečně zjevno, kdo začal útočit. Ostatně Itálie již se ani nesnažila, aspoň materiálně, útok popírat. Vyslala nad Aduu eskadru bombardovacích letadel, jimž velel zet Mussoliniho, a byli v nich také oba jeho synové jako letci.

Válka Itálie s Habeš má nezvyklý ráz. Bez formálního vypovězení války a přerušení diplomatických styků počíná nepřátelství. Zvláštnost je také v tom, že Anglie, která má zájmy v Africe i ve Středozemním moři, je naprosto podrobně informována o síle válečných opatření italských. Vojska i materiál projíždějí Suezským průplavem, ježto jinak by musela objíždět celou Afriku. Anglie má ve Společnosti suezského průplavu většinu akcií. Společnost vybírá za průjezd poplatků z hlavy (z cestujících) i z dopravovaného zboží. Žádní vyváděcí v žádné válce nezjistí lépe stav nepřátelské armády jako zřizenci Společnosti suezského průplavu. S tím souvisí nedávná zpráva, že se ztratily dvě italské divize. Naloděny byly v Janově a neprojezly ani Gibraltarem, ani Suezem. Ukázalo se, že byly vyloďeny v Tripolsku.

Otázkou je nyní, co podnikne Společnost národů. Členové Společnosti národů, mezi nimiž vznikne spor, nesmějí se k válce uchýlití dříve, dokud nepředložili věc buď řízení rozhodčímu nebo Radě k přezkoumání — a než uplynou tři měsíce od rozsudku rozhodčích nebo od chvíle, kdy Rada ukončila svou šetření a vydala doporučení, týkající se řešení sporu.

16. Článek Úmluvy o Společnosti národů pak stanoví, že uchýlí-li se členský stát k válce, aniž předtím odevzdal spor

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1.50

Z obsahu

Socialisté a velkostatky

Karel Nový

Řeční pacifisté

František Fajfr

Dětský rozhlas v Sovětském svazu

Petr Denk

Podpora vývozu nebo investice?

Zdeněk Fierlinger

Pravda o boji proti Talichovi

Anna Bendová

Města, říkalo se nám ve školách, byla již zněmčena, avšak venkov, malé, chudé chaloupky české si udržely nejen zvyky svých předků, ale i jazyk; český národ vlastně vyšel z venkova.

Vskutku také nejen česká řeč a mrav, ale i gesta rukou a chůze tak často prozrazuje náš selský původ. Podívejme se na diplomaty. Co to dalo práce, než se mnozí pánové naučili jak se sluší a patří »chodit po parketách! Jestliže jsme četli Lockartův Ústup ze slávy, znovu si připomínáme, jak jsme těžce začínali, jak nám vrzaly boty a jak jsme se hojně potili, když jsme se měli setkat s naší starou rodovou šlechtou: dělej co dělej, pořad jsme byli, třeba již obyvatelé měst, syny podělkářů, těžce pracujících na lánech šlechticů.

Jsmé z větší míry sedláci a je přirozeno, že také se k půdě přikláníme. Viděli jste více zářiti tvář Pražana, než když vám může říci, že má tady kus zahrádky? Celou knihu o čtverci půdy napsal Karel Capek, a že je to měšťan a jaký!

Vedeni také hlasem starého českého pudu brali si zbytkové statky v pozemkové reformě i naši socialisté, žáci učení vyšlého z měst, vůdcové proletariátu. (Ostatně dávno již není pravda, že proletariát je jen v městech, dneska je ho právě na venkově většina, lidí neza-městnaných, kteří nemají, kam hlavu složit!)

Vedeni starým českým, a řekl bych prana-cionálním pudem, zakupovali se a zakupují i vůdci, náčelníci i podnáčelníci socialističtí na české či slovenské půdě. Nebylo a není třeba, aby všecko pohltila jen partaj agrární nebo li-dová! Všecko má být podle politického klíče, hoši, nejen místa v úřadech a v Hypoteční bance! Podle spravedlnosti, pánové, abychom zůstali dobrými přáteli!

Neprohlíželi jsme žádné archy na Státním pozemkovém úřadě, nelezli jsme do žádných knih majetkových, přesto víme, že počet zbytkových statků, které byly přiděleny členům so-cialistických stran, nebyl tak minimální. Někteří snad zkrachovali, někteří celkem snad

Hurá na chudé! Koncem roku 1924 byl vyhlášen tak zvaný restriční zákon, podle něhož bylo propuštěno deset procent veřejných zaměstnanců s odbytým nebo s pensí. Šlo většinou o mladší zaměstnance, takže od-bytné ani pense nebyly vysoké. Aby však tito zaměst-nanci příliš nezbohatli, postaral se § 17 a 18 o krácení pensí. Tenkrát ovšem vedlejší příjem nebo druhou pensí měli jenom vyšší zaměstnanci, takže v zákoně se stano-vilo, že pense se krátí teprve, když jiný výdělečný pří-jem převyšoval trojnásobek posledních aktivních požitků aspoň polovina odpočívacích požitků musila zůstat.

Na tyto mladé pensisty si vzpomněl zákon číslo 204 z roku 1932 a vzal jim pensí třeba celou, převyšoval-li jiný výdělečný příjem 36.000 Kč ročně. Vládní naříze-ní z roku 1933 pak snížilo hranici výdělečného příjmu na 24.000 Kč ročně, takže restringování pensisté vy-mizeli.

Celé úsporné nařízení z roku 1933 chtělo postihnout výdělečný příjem. Jakmile měl někdo přes 6300 Kč ročně a druhý manžel rovněž, již se běže oběma 40 nebo 50% činovného. To znamená u středoškolařka (učitele) v Praze 2.400 Kč ročně. Srážky jsou dnes ta-kové, že u učitele s hrubým platem 1.750 Kč měsíčně připadá 499 Kč (slovy čtyřistadevadesátdevět) na srážky!

Byli zavedeni: úředníci a profesorští aspiranti a učitelští praktikanti, s platem 270 až 660 Kč měsíčně. Tento plát dostanou však až počátkem pátého měsíce; tři měsíce pracují zadarmo a za čtvrtý měsíc se platí pozadu. Po patnácti měsících zvyšuje se přírůstek o 420 až 900 Kč měsíčně. Stane-li se aspirant čekatelem, do-stane ajuturum, které činí v první polovině čekatelské doby 10.200 až 17.400 Kč ročně, v druhé polovině 11.400 až 17.400 Kč.

V Praze 7. listopadu 1935

VII • 23

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1-50

Z obsahu

Z emigrantické poesie

A. M. Piša

Dvě knihy Egonu Hostovského

Bohumil Polan

Pravda o boji proti Talichovi

Očadlík — Iša Krejčí — Bendová

Výměna Východu a Západu

Jindřich Honzl

Návrh na reformu právníckého studia

Jan Hrabánek

Poněvadž všechny ankety profesorských sborů právníckých fakult o reformě právníckých studií nevedly k cíli, vypracovalo ministerstvo školství referentský návrh zákona, který již rozeslalo k připomínkám.

Hlavní zásady navrhované reformy jsou tyto: historické studium zkrátí se ze tří semestrů na dva. Církevní právo, které je dosud samostatným a zkušebním předmětem, zařadí se jako součást do studia historickoprávního, kam patří. Novým povinným předmětem by byl úvod do studia věd právních jako metodika právní hospodářská. Mezinárodní právo by bylo povinným a zkušebním předmětem.

Dosavadní systém tří státních zkoušek by zůstal. K provozování advokacie by stačily tyto zkoušky a nebylo by třeba doktorátu.

Od základu by se změnil předpis pro nabytí doktorátu práv. Mimo složení všech státních zkoušek vyžadovala by se disertační práce a zkouška z právní filosofie a jednoho předmětu, který by volil kandidát. Rigorosa by odpadla a doktorát by byl hodností vědeckou.

Takto navrhovaná reforma není nikterak radikální. Nepřihlíží se k novým velkým úsekům právním, které by jako povinné předměty měly být zavedeny. Na příklad právo pracovní, státnězaměstnanecké, pojistovací, práva imateriální (autorské, známkové a patentní).

S reformou právníckého studia měla by se reformovat také střední škola, která ke studiu na vysoké škole připravuje. Také přístup ke studiu na vysokých školách by měl být reformován. V několika státech je možno, aby za řádného posluchače vysoké školy byla připuštěna osoba, která sice nemá maturitu, ale vědeckými pracemi může prokázat, že může se zdarem sledovat přednášky.

Návrh nevyvolal dosud valné diskuse. Jak se dalo očekávat, má-li být zrušen předmět, který se zkouší a jsou s ním spojeny taxy, vystoupili již profesori, kteří mají podíl na těchto taxách, proti zrušení církevního práva jako zkušebního předmětu.

Prof. dr. Tureček z Karlovy university uváděl v Národním politice ze dne 27. října, že v úmluvě s Vatikánem se naše vláda zavázala, že se přičiní, že co nejdříve přizpůsobí zákony republiky modu vivendi (Tureček říká konkordátem). Uvádí dále, že úmluvy mají být zachovávány a že je na pováženou, že prvním krokem zákonodárcovým na smluvním poli konkordátu má být odstranění oboru církevního práva na čs. právnických fakultách.

K rekonstrukci vlády. Úmrtí předsedy poslanecké sněmovny Bradáče postavilo politické strany před otázku, kdo bude jeho nástupcem. Agrárníci prostě prohlásili, že podle nějakého klíče je to jejich država a hledali kandidáta. V tisku se jich vyrojila celá řada. Pojednou však byla veřejnost překvapena usnesením předsednictva agrární strany, podle něhož bylo jednomyslně usneseno, aby na předsedu poslanecké sněmovny byl kandidován dosavadní předseda vlády Malypetr (který již byl předsedou sněmovny), a aby ostatním koaličním stranám bylo sděleno, že předsednictvo navrhuje prezidentovi republiky, aby předsedou vlády jmenoval dosavadního ministra zemědělství dra Hodžu a ministrem zemědělství dra Zadínu.

K usnesení agrárníků došlo ve středu dopoledne a odpoledne napsal nár. soc. Telegraf: Hodža předsedou vlády, Malypetr předsedou sněmovny a Zadina ministrem zemědělství. To bylo v titulcích a čínlo to dojem, že ministři byli již prezidentem republiky jmenováni. Ve zprávě však se mluvilo jen o usnesení předsednictva agrární strany. Zprávu přinesl pak i ostatní tisk a také rozhlas.

Ve čtvrtek se ohradily proti způsobu, jak agrárníci postupovali, některé koaliční listy; prohlásily, že věc měla být předem sjednána s ostatními koaličními stranami a pak teprve sdělen návrh prezidentu republiky.

Postup agrárníků byl netaktický a způsobil také oklad, který by byl jinak patrně nenastal. Ústavním činitelem, který jediné je povolán k tomu, aby jmenoval a propouštěl ministry, je prezident republiky. Tento činitel měl být první informován o zamýšlené rekonstrukci vlády.

I když v době, kdy tyto řádky píšeme, jmenovací dekrety vydány nebyly, nepochybujeme o tom, že na návrzích nebude ničeho měněno. Agrárníci budou po-

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1.50

Z obsahu

Lev Nikolajevič Tolstoj

Václav Cháb

Nové cesty úvěru

Jarošlav Nebesář

Páté uhlí

Marie Majerová

Proč socialism žádá jednotnou školu

Milo Kolář

Meč ducha, který rezaví

Ludvík Jehl

Letošní Týden německé knihy, pořádaný ve velkém měřítku v celém Německu od 27. října do 3. listopadu, byl pořádán hlavně proto, aby byl zastaven velký pokles německé knižní produkce, patrný hlavně za poslední dva roky. K tomuto Týdnu německé knihy byl vydán plakát, na němž je vyobrazena kniha a meč, jakož i nápis: *Kniha je meč ducha*, aby bylo dosaženo co možná největšího propagačního účinku.

Situace německé knižní produkce se rok od roku horší a proto byl knižní obchod pojat do zákona o říšské kulturní komoře, který obsahuje množství nařízení, jimiž má být pomoheno pokleslé knižní produkci jak na vnitřním trhu, tak i na trzích zahraničních. Jedním z nejznámějších těchto opatření je nařízení o tom, že se cizí literatura a časopisy nesmějí vystavovat ve výkladních skříních a že smějí být prodávány jen na výslovné přání kupujícího a nesmějí být nabízeny.

Dalším opatřením bylo rozhodnutí, provedené v dohodě s ministerstvem propagandy, které stanoví pro německé knihy na zahraničních trzích dumpinové ceny, nižší o 25 procent než v Německu, jež jsou vývozcům nahrazovány ve formě vývozních premií. Proti tomuto opatření se však ostře postavili knihkupci švýcarští, kteří byli nadto podepsáni švýcarskou vládou, jakož i knihkupci rakouští, kteří jsou sdruženi v organizaci *Börsenverein deutscher Buchhändler*, která sdružuje kromě knihkupců říšskoněmeckých také asi dvacet procent knihkupců ze zemí mimo Německo, a to z Rakouska, Švýcarska, Polska, Maďarska a také Československa.

Jinou akcí, vyvolanou pro oživení vývozu německé knihy, je založení Vývozní společnosti německých knihkupců, která jako prvou svou práci dala provést statistické šetření o tom, jaký je vlastně pokles vývozu německé knihy za poslední léta. Při tomto šetření bylo zjištěno, že pokles činí u některých nakladatelů 30 až 80 procent. Bude také zřízen cenzurní sbor, který bude censurovat knihy, které jsou určeny pro vývoz, tak aby neobsahovaly nic, co by se mohlo dotknout jiných národů a států. Má být učiněno vše, aby se zabránilo zákazům německých knih v cizině, protože, jak se praví, »jediný zákaz

Změna ve vládě byla provedena tak, jak jsme předvíдали. Netaktický a netaktní postup agrárníků zavinil jen zdržení ve jmenování předsedy vlády o týden a ministra zemědělství o dva týdny. Dostali lekci z koaliční loyality a příslušného respektování ústavního činitele.

Předseda vlády dr. Hodža nezahajoval podzimní zasedání sněmoven obvyklým projevem, ale měl projev k novinářům a rozhovor s redaktorem *Tempsu*. V projevu k novinářům zdůraznil potřebu dohody mezi průmyslem a zemědělstvím, mluvil o potřebě podporování veřejných i soukromých investičních prací, přičemž dal důtku byrokracii, která práce tyto zdržuje, a dal lekcí našim nicnežnárodovcům z vlastenectví. V rozhovoru s redaktorem *Tempsu*, který se dotkl článků, jež stavěly politiku dra Hodži proti politice dra Beneše, dr. Hodža uvedl: »Čs. vláda bude neochvějně pokračovati v této politice se všemi opravdu mírumilovnými státy na linii, kterou načrtl a kterou již po léta vede ministr dr. Beneš.«

Ve čtvrtek byl rozdan tiskem ve sněmovně návrh státního rozpočtu na rok 1936. Rozpočet je v rovnováze. Ministr financí dr. Trapl ve svém exposé vykládal, jak bude řešena otázka zadlužení státu, totiž snížením úrokové míry; ohlásil pak novou úpravu daně rentové, novelisaci zákona o stabilizačních bilancích, jakož i změnu v předpisování přímých daní (na dvě léta místo na rok). Všechny investice má být provedeno v částce 3 miliardy Kč. Rozpočet provázejí dvě nové spotřební daně, a to z kyseliny octové a z přípravků pro kypření tě-

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 150

Z obsahu

Filmová censura - nepřítel dobrého filmu

Jaroslav Brož

Technická knížka pro děti ve SSSR

Petr Denk

Šaldovi Loučky a dělníci boží

Otokar Fischer

Význam John Dos Passose v moderním
americkém románě

A. J. Štastný

Lidé rostou ke kultuře

Václav Běhounek

Na západě podceňovaný Ilja Erenburg stává se dnes v sovětech nejčtenějším autorem i při názorové spornosti svých nových knih a přes jejich umělecký nedostatek a formální nehotovost. Příčinu toho jsem už pověděl, když jsem na jaře v Činu psal o Erenburgovi jako autoru *Dne druhého* a jako o spisovateli, jehož hlavním tématem se stala *výstavba lidských duší*. Nebudu to opakovat. Téži mi dokládá již čtvrté vydání *Dne druhého*, nedávný Juzovského výrok, že vládcem sovětských myslí se dneska stal Erenburg namísto básníka Selvinského a dále živý ohlas nové knihy *Jedním dechem* (Ne perevodja dychanija), která teď vyšla také v českém Píškově překladu v sovětské knihovně Odeonu. Erenburg se tady znova vrací hlavně k mladým lidem, k jejich dnešním citům, o něž se dělí zbytky staré lidské psychiky, starého chování a jednání, s psychologickými důsledky revolučních, hospodářsko-sociálních poměrů země. Tento proces je hlubší než by se zdálo. A Erenburg — i když se jej nezmocňuje v celé jeho šíři a podstatě — alespoň jej naznačuje.

V Sovětském svazu začala růsti nová společenská třída pracujících, bez tradic, s vůlí, ovládanou politicky z jediného centra a s jediným zřetelem. Pokud byla a je takto zaměstnána a vyčerpávána hospodářskými starostmi, technickými a společenskými úkoly, nezdá se na venek složitou, je šedivá svým vnějším vzezřením a nezajímavá jednotlivými osudy svých příslušníků. V přesvědčení o této uniformní skutečnosti zanikl před lety v SSSR psychologický román a byl i teoreticky odmítnut. Neboť literatura sovětské inteligence (poputčické a později spojenecké) se nezajímala o psychologii nového člověka. Měla zprvu věčný a nedořešený problém svého poměru k revoluci a později přijala za své heslo zobrazovat v umění pětiletku. Dala se jí strhnout k obdivu technických úkolů a divů, mohutnosti výstavby, a zobrazovala nové lidi, tak zvané hrdiny pětiletky, úderníky, v romantickém osvětlení, staticky. Na konec tu zbylo holé schema sovětského člověka. Vypělé dělnické vrstvy proto brzy začaly volat po literatuře

Státní rozpočet na rok 1936 byl sněmovně předložen letos zvláště pozdě. V tisku vyskytly se hlasy, že jej nebude možno do konce roku v obou sněmovnách projednat a že se bude muset odhlasovat jen rozpočtové provisorium. Napsal jsem již 27. října, že řádný rozpočet lze včas projednat — a jak. Věci, které s rozpočtem souvisí jen nepřímo, mohou se projednat v odborných výborech, které mohou jednat současně s výborem rozpočtovým, ježto v každém výboru jsou jímí členové.

Myšlenka padla na úrodnou půdu. Současně s výborem rozpočtovým zasedají i jiné odborné výbory a jedná se v nich o politických problémech souvisejících s jednotlivými rozpočtovými kapitolami.

Dobrá myšlenka se však zvrhla — pro nedostatek režie styku mezi parlamentem a vládou. Předpokladem zřadu mého námětu bylo, aby zasedání odborných výborů bylo rozvrženo a zejména aby bylo zabráněno hromadění projevů ministrů v určitém dni. Stalo se však, co se státi nemělo. Několik výborů koná schůze výž den a stal se případ, že jednoho dne mluvilo šest ministrů ve výborech.

Nezbytná publicita byla do nemožnosti zkomplikována. Novináři byli zaplaveni stohy papíru, který nemohli včas zpracovat a rozsah listů nestačil ani na důležité projevy ministrů.

Myšlenka dělby práce nesmí tím být pohřbena, neboť při velkých osnovách unifikačních (novém občanském zákoně a podobně) bude ji nezbytně třeba.

Letos mělo provedení myšlenky i zvláštní význam psychologický. Mladí poslanci, zvolení v květnu, neměli do podzimu příležitost zúčastnit se prací parlamentu, a neměli by ji ani kdyby rozpočet projednával jenom výbor rozpočtový. Rozdělením práce do všech od-

list pro kulturní a veřejné otázky

Vychází každý druhý čtvrtek • Celoroční předplatné 35 Kč, jednotlivá čísla Kč 1.50

Z obsahu

Socialism a zločinnost

František Fajfr

Saldova kniha krátkých próz
Román o předešlé k světové válce

Bohumil Polan

Fotografie a lyrika

Lubomír Linhart

Báje a skutečnost sobích lidí

Marie Majerová

Radosná hodinka nad knihou Marie

Majerové

Josef Strnadel

Lidé a dějinné chvíle republiky. Dne 21. listopadu oznámil prezident Masaryk předsedovi vlády dr. Hodžovi úmysl vzdáti se úřadu presidentského, jakmile budou učiněna opatření, která s tím souvisí, to je, jakmile se koalice dohodne o společném kandidátu.

V několika dnech se koalice dohodla, že bude volit dr. Beneše prezidentem republiky a hned se také začalo jednat o doplnění vlády, totiž o novém obsazení křesla ministra zahraničí a o přidělení druhého křesla Československým národním socialistům. O požadavcích strany agrární se zmíníme jindy.

Počátkem prosince navrhli agráři, aby Masaryk funkci podržel, anebo byl zastoupen. Není jisto, zda chtěli jen způsobiti odklad nebo zda počítali s tím, že bude-li zvolen náměstkem agrárníků, že pak i definitivní prezident republiky bude z řad příslušníků jejich strany. Mluví-li se zde o agráři, je třeba poznamenat, že s jejich snahami nelze ztotožňovat předsedu vlády dr. Hodžu, který se loyálně snažil dodržet původní dohodu.

Pravé křídlo agrární strany, které má v Praze v rukou i tisk strany, se senátorem Vraným a moravským Stoupalem v čele (za pomoci Sjednocených, vedených Štříbným) se snažilo ze všech sil zmařit výsledek původní dohody a když nemělo svého kandidáta, přišlo s profesorem Němcem. Dr. Hodža byl svou stranou zčásti puštěn a jeho mise ztroskotala; nezbylo než podati demisi. Masaryk ji nepřijal.

Byly vydány dvě úřední zprávy o demisi a jejím nepřijetí. Tisk sám o příčinách nesměl psát, ale Tiskový odbor předsednictva vlády dodal Československé tiskové kanceláři a tím také rozhlasu komentář Venkova, jímž byl dán nesprávný výklad o poměrech v koalici a o postavení předsedy vlády. Dr. Hodža si nepotřeboval ově-

Historicky je zajímavé, že to byla také trestně-právní otázka, jež dala mladému Marxovi dost silný popud k vypracování jeho socialistické teorie (míním debaty na rýnském sněmu o zákonu proti krádežím dříví roku 1842, o nichž psal Marx do Rheinische Zeitung). Soustavně však Marx ani Engels nezpracovali stanovisko socialismu k otázce kriminality. Až vlivem lombrosovského směru v kriminologii začali se i socialisté zabývat více touto otázkou. Anthropologický směr, zahájený Lombrosem, snažil se totiž redukovat zločinnost na určité rysy fyziologické a činil tak zločinnost nezávislou na sociálním a ekonomickém zřízení společnosti. To ovšem znamenalo popření základní these socialismu, a proto obsahem skoro všech socialistických studií o kriminalitě před válkou je ponejvíce vyvrácení lombrosovského směru. Po válce nová politická situace, v níž se octly socialistické strany, a zvláště krize vytlačily problém kriminality z literatury socialistické skoro úplně. Teprve obrat ve vývoji trestního práva v hitlerovském Německu oživil opět zájem o tyto otázky.

Stanovisko socialismu ke kriminalitě mohli bychom shrnout v tyto these: 1. Kapitalistická společnost, jež se zakládá na třídním rozvrstvení lidí a předpokládá ekonomickou a kulturní zaostalost velké většiny společnosti, tvoří tím samým podmínky pro vznik zločinnosti a není s to, aby s ní účinně bojovala. I v těch případech, kde se zdá, že je zločin podmíněn fyziologickými úchytkami delikventa, běží vskutku o degeneraci způsobenou dnešním zřízením společenským, z níž vlivem dalších poměrů vzniká zločin. Reformy potřebuje víc společnost než individuum.

2. Chudoba, hospodářská a kulturní zaostalost jsou v podstatě hlavním zdrojem zločinnosti; proto je zločinec spíše obětí společenských poměrů, a měl by být zvláště výkon trestu upraven jinak než dosud. Socialism se tak stal předním zastáncem humannějšího stanoviska ke zločinci. Některé požadavky v tom směru byly už před válkou částečně uskutečněny (na příklad podmíněné odsouzení, zvláštní trestní soudnictví pro mladistvé, odstranění nebo zmírnění trestu smrti, práce ve věznicích a podobně).

3. Trestní právo je v rukách třídní kapitalistické

8

list pro kulturní a veřejné otázky

Ročník VIII 1936

Řídila

Marie Majerová

s redakčním kruhem

1936

Čin • Praha

Obsah

Verše

<i>Bart Ilja</i> : Barcelónský motiv	402	<i>Mencák Břetislav</i> : Máchovská variace 1936	189
<i>Blažek Karel</i> : Novinář	410	<i>Nechvátal František</i> : Lesní dělník	307
<i>Brügel Fritz</i> : Únorová balada	56	— Noclehárna	172
<i>Hora Josef</i> : Zasněný vlak	74	— Ozářené okno	386
<i>Hrubín František</i> : O tom dělení	394	— Poesie	18
<i>Kadlec Svatopluk</i> : Zemi	8	<i>Noha Jan</i> : Píseň	82
<i>Lacina Václav</i> : Dichtung ohne Wahrheit	210	<i>Pekárek Václav</i> : Noc na Kladně	194
— Máchovská variace	298	<i>Soryl Emil</i> : Optimistický román	238
— Německo 1936	274	<i>Taufer Jiří</i> : Lístek do Španěl	338
— Völkische Beobachtung	98	<i>Tomíček Bohuslav</i> : De profundis	162
<i>Malířová Helena</i> : Don Quijote	146	Volně podle Dyka	428

Články

<i>Bart Ilja</i> : Boris Pasternak	40	<i>Chlapcová-Gjorgjevičová Julka</i> : Srbský sociální román	343
<i>Baxton Francis</i> : Španělský ohlas v ČSR	305	<i>Jehl Ludvík</i> : Jediné východisko, druhá románová trilogie Josefa Kopty	228
<i>Běhounek Václav</i> : Politický neklid v sovětské literatuře	193	— Výstava Sirény a jejího kraje	58
<i>Bidas Miroslav</i> : Manželství pranýřované zákony	202	<i>Jirků Gusti</i> : Dětské kresby v Sovětském svazu	391
<i>Bloch Henryk</i> : K životní otázce státní opery	200	— Prosté věci	265
<i>Brügel Fritz</i> : Dvaapadesát hořkých balad	390	— Šest neděl hostem Gestapo	215
— Nová problematika sovětské literatury	83	<i>Kautský Oldřich</i> : Evropa učí Asii	311
— Pracovní převrat	5	— Rasismus orientu	385
<i>Burian E. F.</i> : Hudebnost K. H. Máchy	229	<i>Kautský Oto</i> : Divadlo pro lid	211
<i>Čapek J. B.</i> : O básnictví doby husitské	281	<i>Kolář Mila</i> : Ne úpadek mravů — ale anarchie	308
<i>Černík Artuš</i> : Jak spojit s marxismem filmové vyjadřovací umění	22	<i>Koutník Bohuslav</i> : Dva knihovnické sborníky	137
— Malé básnické kořisti	67	— Kompromis, který nekompromituje	17
— Nedostizný příklad Básnictví	179	— Křesťanství nekřesťanské	35
— Nové původní verše	263	— Literatura a 28. říjen	353
— Poznáváme jádro jihoslovanství	294	— Nad Sirénou	9
— Ruský námět anglickými brýlemi	88 (126)	— Nový Masaryk	408
— U čtyř sousedů SSSR	245	— O Rádlovi a socialismu	86
— Útočník má přednost?	307	— Objednávka individuální a sociální	241
<i>Čcheidze K. A.</i> : O národech severu SSSR	38	— Postavy a osudy	161
<i>Dančová Zlata</i> : Elo Šándor: Zákonodárci	422	— Socialistický světový názor v české filosofii	289
<i>Denk Petr</i> : Gorkij o dětské literatuře	344	— Vavřín spravedlivému	152
— Pedagogická báseň	102	<i>Legendy o marxismu (Jiří Stolz, František Fajfr)</i>	369
— Vladimír Majakovskij v dětské poesii	405	<i>Lipča Bohdan</i> : Rus? Rusín? Ukrajinec?	97
<i>Doležal Jaromír</i> : O Bedřichu Hlaváčovi	356	<i>Majerová Marie</i> : Cesty Sovětským svazem	26
— Trojjazyčný pamflet protičeský z Varšavy	310	— Česká Alenka v zemi divů	406
<i>Dvořák Josef</i> : Kongres slovenských spisovatelů a autonomisté	167	— Dobrodružnost emigrantská	184
— Nový slovenský román	357	— Obraz živé sopky španělské	297
— Zas po jedné sezoně Slovenského národního divadla	212	— Slovenská přihláška do světové kulturní tvorivosti	197
<i>Eisner Pavel</i> : Dante vivo a mrtvý Komenský	180	<i>Malířová Helena</i> : Traven a jeho dílo	214
— Noviny a národ	131	<i>Mencák Břetislav</i> : Sovětská literatura pro děti na nové koleji	134
<i>Fajfr František</i> : André Gide o Sovětském svazu	401	<i>Navrátil Josef</i> : Masarykova Otázka sociální	249
— Bauerův integrální socialism	273	— Poctivý intelektuál a — Masaryk	75
— Edvard Beneš — rozum v činnosti	1	<i>Nebesář Jaroslav</i> : Naše druhá devalvace v rámci hospodářského dění světového	341
— Hospodářství s plánem nebo bez plánu?	81	— Nesnáze spojení	359
— Hovory s T. G. Masarykem	177	— Úspory a tesaurace	373
— K Fischerově filosofii kvality	129	<i>Nováková Milena</i> : Román o národní revoluci	348
— Ne jen oslavy	65	<i>Nový Karel</i> : Pražské večerníky	182
<i>Fierlinger Zdeněk</i> : Od komunismu k hospodářské demokracii	49	<i>Olden Rudolf</i> : Hitlerovy plány	181
<i>Fraenkl Pavel</i> : Básník a společnost	135	Olympiada a naše jednostrannost	258
<i>Guth Jaroslav</i> : Životopis diktátora	6	<i>Pachta Jan</i> : Osmdesátka Sigmunda Freuda	145
<i>Guth Jiří</i> : Oldenův Hitler	233	<i>Páleníček Ludvík</i> : Učitelé o sovětské výchově	164
— Knižka o Marxovi-revolucionáři	321	— Žerotinská monografie	346
<i>Guth-Kokoschka</i> : Nad novou Hnědou knihou	267	<i>Patočka Jan</i> : Titanism	99
<i>Havel Miloslav</i> : Hledá se rozhlasový námět	151	<i>Pekárek Václav</i> : Marxistická kritika o Otakaru Březinovi	326
— Rozhlasové experimenty v roce 1935	23	— Marxovo a Engelsovo hodnocení Balzaca	417
<i>Hora Josef</i> : Hlas princezny Lyoleji	116	<i>Pojezdný J. K.</i> : Polský román protičeský	257
<i>Chalupecký Jindřich</i> : Improvisace nebo metoda	40	<i>Polan Bohumil</i> : Čapková satirická utopie	101
— K společenskému postavení moderního umění	104	— Josef Hora v roce Máchově	199
— O Uměleckoprůmyslovou školu	55	— Nové vydání Kratochvílovy Vesnice	375
— Slovo o situaci nadrealismu u nás	217	— Nový český romanopisec	323
<i>Cháb Václav</i> : Haněná léta	337	— Román o ztracené generaci	42
— Nebranný lid	358	— Román Tři řeky od Vladislava Vančury	275
— Výchova před Verdunem	293		

Polan Bohumil: Z přínosu původní prózy	424	Tichý Vítězslav: Ani labuť ani Lůna	264
— Zenský román A. M. Tilschové	84	— Do Máchova roku	33
Pospíšilová Anna: Estetická funkce, norma a		— Dvě knihy básnické estetiky	20
hodnota jako sociální fakty	389	— O mlkávání, lásce a zradě	292
— Literatura hledá radost	89	— Příspěvky k Máchovu jubileu	168
Příkrýl Vladimír: Československá nekultura 1936	209	— Sovovy zpěvy dnešků a zítřků	327
— Lékařské knihy	404	— Závěr Máchova roku	388
— Peníze anebo život!	262	Úvodníky:	225
— Sebevražda Bohuslava Brouka	165	Hostiný Václav	97
Románové seriály a soubory (Václav Tichý,		Hrabánek Jan	17, 33, 49, 65, 81, 113, 129
A. Hujerová)	149	Intentus 145, 161, 177, 193, 209, 257, 273, 289, 305	
Sládek Václav: Fair play	133	321, 337, 353, 369, 385, 401, 417	
Stolz Jiří: Německé dělnické hnutí v emigraci	24	Sládek Václav	241
Strnadl Josef: Boj o Masarykův poslanecký		Veřejné knihovny zpytují svědomí (Ladislav	
mandát v roce 1907	328	Rezníček, Jeden skalní knihovník, Bohuslav	
— K překladu Eugena Oněgina od Josefa Hory	420	Koutník)	339
— Literatura podle hesla: K lidu níž	231	Weil Jiří: John Dos Passos a problémy sovětské	
— Nad verši Františka Halase	403	literatury	52
— Nové knížky české lyriky	372	— John Dos Passos a sovětská literatura	3
— Poslední povídka Boženy Benešové	392	— John Dos Passos a sovětská čtenář	120
— Povídky všedního dne	148	— Tolstoj a Gorkij	246
— Teď nebo nikdy	361	— Winter Gustav: Dvě stě rodin	113
— Trilogie Železný kruh	260	— Co se stalo ve Francii	225
Šel Antonín a Dvořák Josef: Z Jugoslaviie	282	— Nezaměstnanost v literatuře	2
Tardý Vladimír: Husserlův zák u nás	324	— Pierre Laval	69
Teige Karel: Škola — nebo Akademie užitéch		— Práva individuální a kolektivní	277
umění?	72	Zieris Karel F.: Amerika viděná zespodu	279

Feuilletony

Eisner Pavel: Alotria ladičů pian	44	Fuchs Rudolf: Otázka chroustů	185
— Čeho potřebí a jak do toho	235	Koutník Bohuslav: Dělej, co chceš	345
— Fejton, národní pastorek	12	— Svár citu a rozumu	376
— Kursiva stavovská	330	Laciná Václav: Bratr, utopistická povídka ladění	
— O idealismu	154	optimistického	285
— Plánička versus Pantheon 80:0	170	— Povídky z tisíce a jedné kapsy	319
— Poznejte svou vlast	268	Nový Karel: Hrst citátů z Venkova. Nejdříve	
— Škarohlíd o kritice	362	něco z domova	27
— Vzpouza žen	393	Polan Bohumil: Kouzlo happy endu	140
— Z mého herbáře	107	Sonka: Malá autobiografie tuláka a básníka	123
— Zdoláme němčinu?	252	Zeromski Štefan: Vojáci	428
— Země kličů	219		

Zprávy a poznámky

(Aktuality, citáty, divadlo, film, rozhlas, výtvarnictví)

A co ceny města Prahy? (Bohumil Polan)	394	Jaroslav Kratochvíl uvádí knihu Vesnice	354
Anonymní Heine (Vítězslav Tichý)	124	K metodám pravice (Ktk)	395
Autorka Sirény	66	K stachanovskému hnutí (Ktk)	30
Bádník a Baťa (P. E., Ktk)	371	K starostem a metodám pravice (V. P.)	412
(Ktk)	394	K zájezdu presidenta Beneše na Moravu (E.	
Besedy spisovatelů se čtenáři (EL)	172	Soryl)	236
Blok socialistických spisovatelů Československa		Katolická revue Nový národ (Oldřich Bárta)	237
(M. M.)	45	Kde je začátek viny? (M. M.)	172
Cyklus o marxismu (F. F.)	91	Kdo je odpovědný? (E. Paulus)	254
Český film na lepších cestách (Jára Brož)	59	Literární politika (E. F.)	316
Čestina konverzační (Oldřich Bárta)	316	Mají pražské večerníky ideu? (—bán—)	141
Čím dál tím hůř (Ktk)	109	Malý pokus (Ktk)	300
Dějiny na jevišti D 37 (Erich Paulus)	332	T. G. Masarykovi (R.)	71
Dělník o štedrosti (Josef Pojar)	411	Menschen auf der Flucht	178
Demokratická dramaturgie? (Erich Paulus)	237	Měšťák v přestrojení (V. W.)	155
Dnešní stadium světové hospodářské krise (Jiří		Mezinárodní sjezd volných myslitelů (Ktk)	125
V. Martin)	46	Mládež potřebuje míru, mír potřebuje mládež	
Dopis o paragrafu 144 (Julka Chlapcová)	141	(O. W. Kubinský)	89
Doslov k aféře (Bohuslav Koutník)	410	Mladí se sjednocují (es)	412
Druhý svazek Kvartu (ST)	238	Muž, jenž neposlechl Masaryka (v. v.)	28
Duch reakce (Ktk)	300	Na rozloučenou (Marie Majerová, František Fajfr,	
Dva mladí malíři (J. Ch.)	187	Bohuslav Koutník)	427
Emigranti (Ktk)	253	Na shledanou (Nakladatelství Čin)	427
Film jako mluvnická zvláštnost (A. Č.)	378	Nacionalism a kosmopolitism (J.)	427
Filmová censura . . . a jak se komu líbí (R.)	109	»Napravo« s Henleinem? (Václav Hostiný)	378
Filmová censura se hájí (Jaroslav Brož)	92	Národní listy (Ktk)	364
Habsburk a »Serbiaken« (M. N.)	286	Nemocenská pojišťovna a jedna pojišťovna	
Henleinova strana v krizi (V. H.)	205	(V. G.)	142
Chceme žít! (Josef Strnadl)	411	Nezbytná připomínka k presidentské volbě	
Interview s devíti kanáry (V. Hostiný)	171	(L. J.)	50
J. D. neboli případ kritický (Pavel Eisner)	331	Nová doba německého aktivismu? (Erich Pau-	
Jaký je náš tisk (EL)	108	lus)	296

Novinářská kapitola (V. H.)	155	Sovětský tisk s hlediska národnostního (Ilja Golub)	14
O kulturní pravici a levice (M. M.)	59	Svobodná škola politických nauk (B. Koutník)	348
O Svobodné škole politických nauk (B. Koutník)	378	Šaldův zápisník (EL)	124
Obchod s dietetikou (V. P.)	186	Šedesát let Akademického domu (EL)	186
Po presidentské volbě (Jan Hrabánek)	13	Španělské kostely (Ktk)	300
Podnikání veřejné a soukromé (V. Hostiný)	285	Španělsko, Španělsko, Španělsko (es)	364
Pohled na mezinárodní fotografii v Praze (E. S. Hokeš)	109	Španělský puč a kudy na něj (—er—)	253
Politická proroctví (Ktk)	124	Španělští marxisté a anarchisté před revolucí (A. H.)	186
Poznámka k věci Honzlově (Čestmír Jeřábek)	92	Tradice (Ktk)	243
Proti bolševickému nebezpečí (Ktk)	349	Tři drobné poznámky k branné výchově (Emil Skácel)	123
Příběh jako z pohádky (L. J.)	30	Ukřižované dějepiscectví (m. b.)	29
Přihlásil se časopis (Ktk)	45	V táboře volných myslitelů (Ktk)	331
Průmysl a Bolzano (V. H.)	171	Ve věci Národního divadla	59
Ragazův ohlas (Ktk)	13	Ven z byrokratických okovů! (F. F.)	315
Redaktorka Činu	395	Všichni Číňané (Ktk)	378
Revue zasílané redakci Činu (E. L.)	156	Vůdcové a vedení (V. H.)	45
Rosenbergova literární čistka (L. J.)	29	Výchova k brannosti (dr Miloslav Šefrna)	220
Rozličné agrárnícké mínění o státních cenách (Bohumil Polan)	394	Vysoké školy (V. H.)	108
Situace slovenské činohry (Josef Dvořák)	298	Výstava Sirény na Kladně (K)	46
Skupina ekonomistů v české sociální demokracii (František Fajfr)	299	(Vik)	59
Slepá bohyně (Eric Paulus)	236	Vzdejte se zaměstnání (F. F.)	315
Smutný hlas z Jugoslaviie (J. N.)	222	Z pražských výstav (J. Ch.)	125
Solidarita, spolek zasvěcený pomoci	46	Z revui došlých redakci Činu (EL)	221
		Zpověď V. I. Němroviče Dančenka (V. Hostiný)	331

Knihy a časopisy

Alice G. Masaryková (A. Hujerová)	77	Charlotte Masaryk (J. B. Č.)	77
Almanach Kmene (R)	429	Chmelař Josef: Polská menšina v ČSR (L. Jehl)	188
Aymé Marcel: Ulice bez jména (M. M.)	189	Chystá se původní próza (M. M.)	332
Azuela Mariano: Demetrio (M. M.)	189	Ilitis Hugo: Rasa ve vědě a politice (m. b.)	13
Bednář Jaroslav: Červená země (EL)	317	Jandík: Masaryk na Valašsku (František Beneš)	316
Bonn Hanuš: Tolik krajín (es)	428	Janko-Siebenschein: Příruční slovník německo-český (M. M.)	301
Brügel Fritz: Gedichte aus Europa	429	Jeřábek Čestmír: Cesta pozemská (Rajmund Habřina)	30
Březinova Modlitba večerní (—le—)	173	Johannsen Karl: Gestapo v Praze (F. F.)	286
Calvin, kardinál a reformátor (es)	380	Kaiser A. L.: Boi o Habeš	157
Carlisleová: Žena (A. Č.)	126	Kapoun Karel: Závrať (es)	428
Co čist? (vbk)	126	Kessel Joseph: Belladonna (A. Č.)	318
Co se chystá?	189	Kielling Rudyard: Písně mužů (m. b.)	14
Čosič B.: Pokosené pole (st—)	61	Klimecký ing. dr Vladimír: Strukturální změny v hospodářství světovém i československém (F. F.)	93
Crabitès Pierre: Beneš, státník střední Evropy (F. F.)	28	Knihy dobré náladv (M. M.)	157
Časopisy nám poslané (EL)	60, 158	Knihy došlé redakci 94, 158, 174, 189, 223, 239, 255, 303, 318, 365, 381, 397, 413, 429	
Čtyři knížky drobných próz (Josef Strnadel)	301	Knihy na prázdniny (M. M.)	270, 287
Darwin Leonard: Co je to eugenika	157	Knihy pro děti	397
Dělnictvo a rozhlas (M. M.)	380	Kočin N.: Děvčata od Volhy (es)	397
Dětské knihy letos	413	Kohn Jindřich: Asimilace a věky (Ktk)	429
Dlouhán František: Láska dávného jara (L. Jehl)	317	Kostolný Andrei: Slovenské matky (es)	380
Dlouhán F.: Na bludných cestách (st—)	157	Kožmínová Amálie: Olenina láska (M. M.)	62
Doležel Karel: Hodnota čs. koruny a co s tím souvisí (F. F.)	287	Krásná vydání Máie (M. M.)	173
Druce G.: V srdci Evropy (František Beneš)	428	Leonov Leonid: Cesta na Oceán (vbk)	413
Duhamel G.: Zahrada šelem (Vilém Tichý)	318	Literatura jednoho roku na Ostravsku (es)	380
Elpl Mirek: Města na pobřeží (st—)	14	Ludwig Emil: Duch a čin v Americe (R.)	189
Enzlš Karel: Regulierte Wirtschaft (F. F.)	93	Lutherův odkaz (es)	380
Falkner William: Svatyně (J. Š.)	157	Macek Josef: Cesta z krise	125
Fischl Viktor: Hebrejské melodie (es)	428	Marczyński Antoni: Zítřa (st—)	61
Frank Bruno: Boje o Polnou (Vilém Tichý)	318	Mayer. Horna a Šourek: Nové směry v obchodní politice (F. F.)	93
Freud: O sobě i psychoanalysu (V. P.)	380	Meistrík Karel: A neuvoď nás (A. Č.)	317
Giono Jean: Zelené mládí (M. M.)	158	Mezinárodní angličtina (A. E.)	302
Gmela Jan: Nikdo neunikne (A. Č.)	157	Miljukov Pavel Nikolajevič: Masaryk a Beneš (M. Z.)	286
Gudmundsson Kristmann: Jitro života (B. Menck)	396	Milne A. G.: English of everyday life (M. M.)	302
— Modré pobřeží (M. M.)	189	Mladá sovětská lvrika (EL)	302
Habřina Raimund: Březina a Nietzsche (J. O.)	174	Moravec E.: Válečné možnosti v Evropě a tažení v Habeši (F. F.)	157
Harding Tex: Ztracení (L. J.)	157	Moudrý Karel: Rasa a národ ve světle židovské otázky (mbš)	173
Heřman Miroslav: Maxim Gorkij (EL)	303	Můj boi. Hitler o sobě a svých cílech. Zpracoval dr. Fr. Bauer. (Ktk)	429
Hilton James: S Bohem, pane profesore! (M. M.)	254	Musil Alois: Pod Himalajemi (—z—)	317
Hnědá síť	157	Muspratte Eric: Plížil jsem se Evronou (J. Š.)	157
Hník F. M.: Pohnutky dobročinnosti a křesťanství (V. Machotka)	379	Nazval Vítězslav: Praha s prsty deště (es)	428
Hoetzel Jiří: Československé správní právo. Část všeobecná	156	Nielsen Fritz Walter: Kniha v plamenech (EL)	188
Hoch Karel: Alois Rašín, jeho život a dílo (A. Č.)	157		
Horečka František: Daň z lásky (J. O.)	174		
Hort Desider: Sociologie státu (F. F.)	302		
Houton Claude: Julian Grand bloudí (J. Š.)	157		
Cháb Václav: Karel Havlíček Borovský (Ktk)	316		

Nové obzory (—le—)	270	Slovník jazyka českého (M. M.)	381
Nové překlady z ELK (M. M.)	395	Směja Fran: Pletky (J. O.)	174
Novinky sezony	13	Sobolev Leonid: Generální oprava (vbk)	413
Novoroční knižní dary	427	Sonka: Meine slovakische Fibel (A. Černík)	317
Novožilov N. F.: Vývoj čtecích metod v carském Rusku a v SSSR (—le—)	302	Sorokin: Sociologické nauky přítomnosti (F. F.)	125
Nový Karel: Na Táboře 1420 (ST)	317	SSSR propaguje (Vladimír Přikryl)	412
O Kamilu Kroftovi (František Beneš)	365	Stachanovské hnutí (es)	380
Ostrovskij: Jak se kalila ocel (vbk)	269	Stehlik Ladislav: Zpěvem k zemi (es)	428
Palacký František: Dějiny národu českého (M. M.)	381	Stibralová Jarka: Ostrovy šťastného mládí (M. M.)	62
Palivec Viktor: Rasové hnutí dnešního Německa (L. J.)	157	Studentské časopisy (EL)	93
Palkovský B.: Za sovětskou civilisací	156	Suchanov Pantělejmov: Rusky podle sovětských metod (M. M.)	381
Papoušek Jaroslav: Kronika československé světové politiky za rok 1935 (F. Beneš)	286	— Učebník ruského jazyka (M. M.)	302
Paustovskii: Kolchida (vbk)	270	Svoboda Ludvík: Filosofie ve SSSR (Václav Pekárek)	333
Pavlová Milada: Dějiny Maffie (M. M.)	381	Šalda F. X.: Mácha snivec i buřič (ST)	302
Poesie od Ostravice (Josef Strnadel)	396	Šapirova Eva: T. G. Masaryk (Leonid Stambulček)	76
Poláček Karel: Michelup a motocykl (M. M.)	254	Šeba Jan: Rusko a Malá dohoda v politice světové (Ktk)	397
Postav a dílo (—le—)	269	Škorpil Ferdinand: Dobré jitro (Č)	31
Priestley J. B.: Andělská ulička (vbk)	158	Šolochov: Azurová step (J. Š.)	157
Příhoda Václav: Praxe školského měření (—le—)	302	Šturm-Osvald: Dr Edvard Beneš	189
Příruční slovník německo-český (M. M.)	381	Těsnohlídek Rudolf: Demänová (M. M.)	254
Půl roku ELK (M. M.)	187	Trávníček František: Správná česká výslovnost (M. M.)	301
Puškin A.: Poltava (T—ú)	61	Trýb Antonín: Císař chudých (Tichý)	30
Roth Josef: Antikrist (EL)	380	Urban A. J.: Město, zvané Hollywood (A. Č.)	77
Sahula Jiří: Husitský tribun (st—)	157	Valja Jiří: Nohama v blátě (es)	428
Sedláčková Jožka: Historie podivného nákupu knih pro Svobodnou školu politických nauk v Praze (Ktk)	413	Věda a život (M. M.)	381
Sešitek překladů (M. M.)	302	Vrba Jan: Kvetoucí hloži (st—)	29
Sexuologická literatura (V. P.)	286	Werfel Franz: Velká otázka (EL)	380
Scheinflugová Olga: Balada z Karlína (Artemis Hujerová)	317	Winter Zikmund: Mistr Kampanus (M. M.)	381
— Kouzelná obálka (es)	428	Younk Gordon: Bojovná krev (L. J.)	157
Siebenschein Hugo: Kratochvilné překládání (M. M.)	301	Zatloukal Jaroslav: Tvář v roušce ticha (J. O.)	173
Skořepa Miloslav: Ideologie učitelského povolání (—le—)	302	Zernatto Quido: Život na ruby (Vilém Tichý)	318
Sláma Jan: Konec rakousko-uherského státního dluhu (F. F.)	287	Zguriška Zuzka: Obrázky z Kopanic a Ženich s mašinou (M. M.)	254
		Znova Švejk (M. M.)	188
		Život (M. M.)	381

88 10
JUL 15 '70

★ 891.88
C48
10
1938

list pro kulturní a jiné veřejné otázky

Ročník X 1938

Řídil

Bohumil Přikryl

s redakčním kruhem

1938

Čin • Praha

Obsah

Verše

Čierný Lumír: Tulačka	134	Šindelář Karel: Verše	168
Dyk Viktor: Dumka novobydžovská	280	Tundra: Prosinec	312
		Vokáč Karel: Z domoviny	123

Články

Bergmannová M.: Nad románem našeho mládí	104	— Masarykova Otázka sociální	177
Burian E. F.: Naše kulturní tradice	71	— Nejlepší oslava	3
Čapek Karel: Matka	35	— Politika vědou a uměním	213
Doberer Kurt: Jak se vypovídají války	197	— Soutěž kulturního národa	257
Fajfr František: Žena statečná	51	— Vítězové	305
Goldstücker Eduard: Za Otakarem Fischerem	88	— Vzdělání nás zachrání	295
Chalupecký Jindřich: O umělecké tvořivosti	246	— Zač bojovat?	81
— Poesie programní	53	Nebesář Jaroslav: Pro novou, produktivnější práci	243
Joklová A. M.: Dětské knihy od Brazílie k Sovětskému svazu	6	Novák Jakub: Naše krátké vlny a cizinecký ruch	25
— Román o Basiliu Knoxovi	23	Nováková Milena: K šedesátce Zdeňka Nejedlého	101
Kopta Josef: Drama prožité a napsané	65	— Nová obrana českého jazyka	118
— Slovo o zemi ruské čili sovětské	145, 163,	— Sborník k Vodákovým sedmdesátinám	70
— Veliká příprava	113	— Spisovatelé a brannost státu	184
— Za hvězdou	1	— T. G. Masaryk ve vzpomínkách spolupracovníkových	262
Kosina Jan: Descartova linie	292	Novotný Józsa (New York): Československo v Americe	200
Kotrlý Josef (Paříž): Čtení o Francouzích	170	Pilecký Václav: »Moderní« koloniální politika	202
Kratochvíl Jaroslav: Legionářská tradice v československé literatuře	134	Příkryl Bohumil: Historie se nekonečí, ale začíná	241
Masaryk T. G.: Pangermanism a východní otázka	131	— Podivuhodná historie Eduarda Rady	37
Matoušek Miloslav: Mezinárodní lékařská pomoc demokratickému Španělsku	40	— Podivuhodná obrana Eduarda Rady	55
— Ospalí demokraté	150	Roberts S. H.: Filosofie nacionálního socialismu 233, 248, 263,	280
Navrátil Josef: Demokracie zvítězí	119	Schlesinger Rudolf: Diplomati hájí svou zemi	86
— Do nového života bez černého rámečku	225	Strnad Karel: Československo-německé kulturní styky	33
— Jde o světový názor!	129	— »Čistota národa« a česká kultura	289
— Je Hitler nesmrtelný?	152	— Dnešní charakter české kultury	310
— Krise inteligence	276	— Masarykova Nová Evropa	230
		— Následník trůnu	103
		— Nové vvdání Masarykovy Světové revoluce	211

— Tiskový mír s Třetí říší	21	— Kdo přijde po Rakousku?	87
— Úctu k národu!	273	— Páté výročí	75
— Voličům i kandidátům!	4	— Pravda vítězí!	161
<i>Strnaděl Josef</i> : Kniha pro dnešek i pro zítřek	83	— Stalin či Trockij?	116
— Román o vynálezci podivino- vi	165	— Volby ve Spojených státech	279
— Tři pražské romány	215	<i>Vokrová-Ambrosová Libuše (Lon- dýn)</i> : Anglie a Československo	151
<i>Šimsa Jaroslav</i> : O vůdcovství T. G. Masaryka	49	— Červený kříž mládeži	98
<i>Škrach Vasil</i> : Masaryk a Anglie	17	— Masarykův lid nastoupil	193
— Hlavy vzhůru, boží bojovníci	228	— Mobilisujme také duchovně!	186
<i>Ules J.</i> : Cesta Rýn—Dunaj	218	— Poslání	209
— Henleinovo ultimatum	138	— Proti vnitřnímu nepříteli	115
— Hospodářské následky anšlusu	97	— (Londýn) Teď je čas!	167
— Japonská velikost či velikáš- ství?	56	<i>Wünsch Otakar</i> : Kováci a železni- čáři ukázali cestu	258
		<i>Zenkl Petr</i> : Město Praha a cizinec- ký ruch	67

Feuilletony

<i>Fibich Karel</i> : Masaryk mezi svý- mi vojáky na Ukrajině	51	<i>Nováková Milena</i> : Pohledy zpět a kupředu	19
<i>John Jaromír</i> : Definice	307	<i>Pilecký Václav</i> : Naturalisace šne- ků, útočiště milionářů a staveb- ní ruch ve Švýcarsku	179
— Hanba přirozenosti	83	— Obrana jazyka českého proti zlobivým jeho brusičům	291
— Nakladatelská docentura	211	<i>Rýgl J. B.</i> : Jak si Masaryk zatan- čil	52
— O zpupnosti a jiném	35	<i>Slabý Jiří</i> : Třetí říše v Sudetech	243
— Rádi bychom věděli, co je to plagiát	195	<i>Strnad' Karel</i> : Válka světů	259
— Slovanstvo špatně balí	99	<i>Svoboda Jan</i> : Andělé míru	275
<i>Joklová A. M.</i> : Podivný oblek Ba- silia Knoxe a šedá myš	147		
<i>Mězl Ondřej</i> : Dvoji poučení	67		

• Literatura

<i>Aldington Richard</i> : Nebe samo (LVA)	60	<i>Brontman L.</i> : Na vrcholu světa (V. P.)	269
<i>Bakardžiev G. N.</i> : Čech v Bulhar- sku (L)	91	<i>Bulánek-Dlouhán</i> : Rodiče a četba mládeže (V. H.)	11
<i>Bár Zdeněk</i> : Petr Bezruč (RN)	189	<i>Bureš Miloslav</i> : Zemi krásnou (Chal.)	94
<i>Barbusse Henri</i> : Šílenství lásky (Bros)	125	<i>Carrell Alexis</i> : Člověk, tvor nezná- mý (BROS)	110
Básnický kalendář let 1918—1938 [Robert Končný] (ST)	283	<i>Čapek Josef</i> : Umění přírodních ná- rodů (Chal.)	205
<i>Benš Vojta</i> : Naše maminka (Josef Pojar)	281	<i>Černý Václav</i> : Esaj o básnickém baroku (L)	108
<i>Benčová Božena</i> : Verše (SL)	172	České balady sociální [Rudolf Illo- vý] (sl)	124
<i>Bok Petr</i> : Všem na vzdory (ST)	283	České písně kramářské [Robert Smetana a Bedřich Smetanek] (ST)	11
<i>Bonn Hamuš</i> : Daleký hlas (Ed. G.)	221		
<i>Bronštejn Matvěj</i> : Příběh prvku helium (V. P.)	189		

Československá fotografie 1938 [František Oupický] (V. P.) . . .	93	Krleža Miroslav: Výbor z básní (sl)	124
Dokoupil Jan: Hymny (sl) . . .	124	Láska a smrt [František Halas a Vladimír Holan] (Chal.) . . .	270
Ellis Havelock: Pohlavní psycholo- gie (MVA)	92	Laureáti Nobelovy ceny (VAV) . . .	156
Famira Emanuel: Co je s jevištěm (M. R.)	78	Lehmannová Rosamonda: Ve víru (LVA)	109
Feininger Andreas: Lidé před apa- rátem (V. P.)	287	Literatura na výstavě Horácka ve Velkém Meziříčí (J. O.) . . .	220
Fraenkl Pavel: Otokar Březina (RN)	188	Majerová Marie: Dcery země (DE) . . .	58
Frey Jaroslav: Literární místopis země České a Moravskoslezské (J. O.)	204	— Plané milování (DE)	58
du Gard Roger Martin: Rodina Thi- baultů (LVA)	29	Malířová Helena: Deset životů (LVA)	27
Gide André: Pastorální symfonie (Bros)	91	Mann Heinrich: Mládí krále Jindři- cha Čtvrtého (Ed. G.) . . .	269
Glabazňová Marie: Korálový věnec (Chal.)	205	— Přejde den (MVA)	108
Gurian L. G.: Novinářská knihovna Arna Laurina (mva)	61	Maurois André: Historie Anglie (Bros)	93
Habřina Rajmund: Sasanky (J. Ošmera)	268	Mikolaj Jozef: Ako to s nama bolo (V. H.)	13
Hapl František: Mezi berounský- mi branami (SL)	141	Monumenty a květiny [Miloš Jir- koj] (sl)	124
Hlaváček Václav: Banky kouzla zbavené (PVA)	252	Morávek Jan: Srdce na zámek (SL) . . .	11
Hlávka Miloš: Vzduch Paříže (sl) . . .	123	Naše maminky [František Halas] (BROS)	172
Houghton Claude: Jsem Jonathan Scrivener (SL)	285	Obrtel Vít: Křtice Bereniky (ADE) . . .	253
Hora Ota: Švédsko volá (L)	156	Od peřinky do školy [B. C. Weilová, D. A. Thom, Naděžda Munková] (LVA)	29
Hostáň Jan: V zemi Eskymáků (LVA)	43	O nás v Anglii [The Czechoslovak Broadsheets] (LVA)	220
Hsün Lu: Vřava (MVA)	124	Pernica Bohuslav: Rok na morav- ském Horácku (J. O.)	253
Hymie Josef: Sexuální život a jeho nedostatky (MVA)	92	Podivuhodné odklady Eduarda Ra- dy (B. P.)	91
Jaffe Bernard: Přední hlídky vědy (V. P.)	189	Podivuhodné konce obrany Eduar- da Rady (B. P.)	156
Jirásek Josef: Sovětská literatura ruská 1917—1936 (L)	107	Pochod padesáti tisíců	107, 156
John Jaromír: Rajský ostrov (K. S.)	319	Prostřený stůl (M. R.)	78
Joklová A. M.: Basilius Knox (DE) . . .	319	Pleva Josef V.: Kapka vody (DE) . . .	319
Kapoun Karel: Závrať (Chal.) . . .	27	Příhoda Václav: Vědecká příprava učitelstva (mva)	77
Kolbenheyer E. O.: Amor dei (Bros)	60	Rektorisová Klementina: Bezručo- va básnická řeč (EL)	8
Kopta Josef: Přívoz pod ořechy (ST)	300	Renn Ludvík: Život nelze popra- vit (V. P.)	43
— Věčný pramen (SL)	286	Riccoboni Giovanni: Čech v Itálii (L)	91
Kriebel Zdeněk: 200 chrysantém (J. Ošmera)	268	Rilke Rainer Maria: Slavení (Chal.)	78
		Rintelen: Černý vetřelec (V. P.) . . .	221
		Rubinstein Leo: Cesta Samurajů (BROS)	13

<i>Seifert Jaroslav</i> : Osm dní (sl)	124	<i>Trnka Bohumil</i> : Čech mezi Angličany (L)	91
<i>Shaw G. B.</i> : Nebeský football (VPA)	204	<i>Trnka Bohumil a Marchant Fr. P.</i> : The English Visitor in Czechoslovakia (L)	91
<i>Silone Ignazio</i> : Chléb domova (Bros)	93	<i>Tropp Václav</i> : Soudruzi (V. Petrová)	173
<i>Sinclair Upton</i> : No pasaran (BROS)	13	Umění na Slovensku [<i>Karel Šourek</i>] (Chal.)	77
<i>Skála Dobroslav</i> : Lidé bez zaměstnání (J. Ošmera)	268	Umění v Československu pro cizince [Monuments of Art in Czechoslovakia] (MVA)	109
<i>Slezsko Bezručovi</i> (EL)	11	<i>Václavek Bedřich</i> : Tvorbou k realitě (L)	107
<i>Smolák Vladimír</i> : Čech mezi Francouzi (L)	91	<i>Vilaplana Antonio Ruiz</i> : Přisežné potvrzení (SL)	205
<i>Stojková Věra</i> : Bloudění v kruhu (LVA)	125	<i>Votočková-Lauermannová O.</i> : Karolina Světlá (LVA)	141
<i>Spilka Břetislav</i> : Torzo (J. Ošmera)	268	<i>Vrba Jan</i> : Bludiště (DE)	172
<i>Spilka Zdeněk</i> : Tři paví péra (J. Ošmera)	268	<i>Vrchlický Jaroslav</i> : Selské balady (adv.)	300
Statistická ročenka Československé republiky (mva)	60	<i>Walpole Hugh</i> : Modlitba za syna (LVA)	44
<i>Syneček Emil</i> : Svět jaký je (V. P.)	220	<i>Waters Christopher P.</i> : Povídka o starém námořníkovi (TR)	92
<i>Šach Vladimír</i> : Zlatý disk (Chal.)	205	<i>Weil Jiří</i> : Moskva — hranice (LVA)	93
<i>Šimek R. F.</i> : Básník Otakar Palán (RN)	189	<i>Wolkrová Zdena</i> : Jiří Wolker ve vzpomínkách své matky (L)	141
<i>Šip Ladislav</i> : Smrt na louce (Chal.)	94	<i>Zich Otakar</i> : O typech básnických (RN)	189
<i>Šiškov Vjačeslav</i> : Záludná řeka života (SL)	220		
<i>Tišchová A. M.</i> : U moudrého kohouta (LVA)	8		

Masarykiana

Anketa Lidových novin	298	Odkazu presidenta Osoboditele	300
Blíž k Masarykovi	298	O Masarykův obraz ve školách (žž)	317
Doklad a příklad (LVA)	44	Pomník presidenta Osoboditele v Teplicích-Šanově	30
Heslo Masaryk	299	Přehled výstav Masarykova díla	61
Hovory s T. G. Masarykem maďarsky a čínsky	44	Překlady z Masaryka do angličtiny	14
Jak čte Praha Masarykova díla?	30	S Masarykem a Benešem 1918—1938 (LVA)	61
Masaryk a Švehla (J. S.)	317	Socha T. G. Masaryka na filosofické fakultě Karlovy university v Praze	298
Masaryk myslitel (V. H.)	299	Spisy T. G. Masaryka v nových vydáních	29
T. G. Masaryk ve vzpomínkách lékařů (dr M. M.)	30	<i>Šimsa Jaroslav</i> : Zbožnost a víra T. G. Masaryka (—a—)	299
<i>Nejedlý Zdeněk</i> : T. G. Masaryk (—a—)	299	Ústav T. G. Masaryka	300
Německý výbor ze spisů T. G. Masaryka	14	Vydání Čapkových Hovorů s T. G. Masarykem pro mládež	13
Německý životopis T. G. Masaryka	14		
Neviditelné spojení (VKŠ.)	315		
Nový prezident republiky dr Emil Hácha	298		

Poznámky

Československo před naším svědomím a před historií (—ka) . . .	283	Nechod'te do Rigy! (—fr—) . . .	313
Evropské hlasy	267	Odpověď (B. P.)	265
Jaroslav Durych, duch sporný a paradoxní... (J. N.)	312	O pogromech	268
Jiní nás připravili o mnohé, o rozum se připravujeme sami (—y—)	283	Otázka (—ka)	283
Mladí vpřed! (FR)	252	Polsko a SSSR (FR)	297
		Potřebujeme kulturní rozvoj ve svobodě (—y—)	297
		7. listopad (—bc—)	251

Listy čtenářů

Branci začali s Masarykem (J. Z.)	126	Proti útisku a nátlaku sudetoněmecké strany	158
Kdo pomáhá Henleinovi? (S. H.)	153	Sovětský lid a Československo (F. J. Špála, Užhorod)	221
Kolik je nás? (Čtenářka)	126	Všimějme si více kulturních nepřátel uvnitř republiky! (Karnel)	158
Mělnický vysílač (Legionář z pohraničí)	126		
Naše účast na světové výstavě v New Yorku (Ing. Z. M.)	126		

Kulturní zprávy z celého světa

15, 31, 47, 63, 79, 95, 111, 127, 143, 159, 175, 191, 207, 223, 239, 255, 271, 283, 304, 320

Knihy došlé redakci

14, 30, 46, 62, 94, 110, 142, 174, 190, 206, 222, 238, 254, 303

Z nakladatelství Čin

45, 174